

”FLICKORNA ÄR VÄLDIGT DRIVANDE OCH SÄLJER IN SINA IDÉER SÅ ATT POJKARNA GILLAR DEM OCH VILL DELTA”

- En enkätstudie om förskolepedagogers perspektiv på flickors och pojkars lika villkor i samlingen i förskolan.

MAGDALENA BERGMAN

ERIKA BODIN

*Akademien för utbildning, kultur och
Kommunikation*

*Handledare: Bengt Nilsson
Examinator: Kamran Namdar*

*Självständigt arbete – Förskolepedagogiskt
Område, 15 hp*

*VT
2022*

Grundnivå

SAMMANFATTNING

Magdalena Bergman och Erika Bodin

”Flickorna är väldigt drivande och säljer in sina idéer så att pojkarna gillar dem och vill delta”

- En enkätstudie om förskolepedagogers perspektiv på flickors och pojkars lika villkor i samlingen i förskolan.

“The girls are very forward in pushing their ideas so that the boys like them and want to participate”

2022

Antal sidor: 28

Syftet med studien var att synliggöra pedagogers perspektiv på pojkars och flickors lika möjligheter att tillgodogöra sig undervisningen i en traditionell samling. Statistik har visat att flickor får bättre skolresultat än pojkar, och omfattande forskning visar att flickor och pojkar bemöts olika redan i förskolan. Vi har därför valt att genomföra en mindre enkätstudie som riktade sig till yrkesverksamma pedagoger i förskolan. De kvantitativa delarna av resultatet analyserades sedan genom en univariat och bivariat analys, medan vi genomförde en tematisk analys för att kunna analysera de kvalitativa delarna av resultatet. Vi använde begrepp från Connell och Pearse (2015) genusteori. Resultatet visar att de flesta av pedagogerna uppger att pojkar och flickor deltar på lika villkor i samlingen. Pedagoger som arbetat en kortare tid i förskolan tenderade i högre utsträckning att se och erkänna att det finns skillnader mellan pojkars och flickors möjligheter att tillgodogöra sig undervisningens innehåll i samlingen.

Nyckelord: förskola, undervisning, samling, genus, bemötande

INNEHÅLL

1	INLEDNING	1
1.1	Syfte och frågeställningar	1
1.2	Begreppsdefinitioner.....	1
1.3	Uppsatsens disposition	2
2	BAKGRUND	2
2.1	Teoretiska utgångspunkter.....	2
2.2	Styrdokument och statistik från Skolverket	3
2.3	Tidigare forskning	4
2.3.1	<i>Avgränsningar i litteratursökning</i>	4
2.3.2	<i>Bemötande av pojkar och flickor i förskolan</i>	5
2.3.3	<i>Pojkars och flickors skolresultat</i>	6
2.3.4	<i>Samling</i>	6
3	METOD	7
3.1	Forskningsstrategi och val av metod.....	7
3.2	Enkätens utformning och pilotenkät.....	8
3.3	Urval och distribuering av enkäten	9
3.4	Sammanställning och bearbetning av data	10
3.5	Analysmetod.....	10
4	RESULTAT	11
4.1	Kort om respondenterna.....	12
4.2	Undervisning i samlingen och dess innehåll	12
4.3	Möjligheter att tillgodogöra sig undervisning i samlingen.....	13
4.4	Likheter och skillnader mellan pojkar och flickor i samlingen.....	14
4.4.1	<i>Pojkars och flickors intressen och talutrymme</i>	14
4.4.2	<i>Tillsägelser samt att följa regler och ramar</i>	16
5	ANALYS	18

5.1	Analys av respondenterna	18
5.2	Analys av undervisning i samlingen och dess innehåll	18
5.3	Analys av barnens möjligheter att tillgodogöra sig undervisning i samlingen..	19
5.4	Analys av likheter och skillnader mellan pojkar och flickor i samlingen	19
6	DISKUSSION.....	21
6.1	Resultatdiskussion.....	21
6.1.1	<i>Undervisningen i samlingen</i>	<i>21</i>
6.1.2	<i>Undervisningens innehåll i samlingen</i>	<i>22</i>
6.1.3	<i>Pojkars och flickors talutrymme och lika villkor.....</i>	<i>23</i>
6.1.4	<i>Regler och ramar i samlingen</i>	<i>23</i>
6.1.5	<i>Tillsägelser i samlingen.....</i>	<i>24</i>
6.2	Metoddiskussion	25
6.2.1	<i>Metodval och urval.....</i>	<i>25</i>
6.2.2	<i>Bortfall och enkätens utformning.....</i>	<i>25</i>
6.2.3	<i>Sammanställning av data och analysmetod</i>	<i>26</i>
6.2.4	<i>Studiens kvalitet.....</i>	<i>27</i>
6.3	Slutsatser och förslag till fortsatta studier	27
	REFERENSLISTA	29
	BILAGA A: ENKÄTFRÅGOR INKLUSIVE MISSIV	
	BILAGA B: FÖLJEBREV 1	
	BILAGA C: PÅMINNELSE FÖLJEBREV 1	
	BILAGA D: FÖLJEBREV 2	
	BILAGA E: ORIGINALCITAT I NUMMERORDNING	

1 INLEDNING

Flera studier visar att pojkar får sämre skolresultat än flickor (Eidevald, 2009; Zimmerman, 2018). Studier har också visat att flickor och pojkar bemöts olika, trots att pedagogerna själva upplever att de gör lika (Eidevald, 2009). En stor del av den undervisning som bedrivs i förskolan sker i samlingen. Vi vill därför undersöka om det görs någon skillnad mellan pojkar och flickor även där. Davidsson (2000) menar att samlingen kan ses som en skolförberedande aktivitet medan Emilson och Johansson (2013) anser att samlingen kan ses som en symbol för den undervisning som bedrivs i förskolan. Om flickor och pojkar får olika villkor och möjligheter till att delta i samlingen i förskolan läggs grunden redan där till ojämlika förutsättningar inför skolstarten. Enligt "Läroplan för förskolan" (Lpfö18, 2018) ska personalen arbeta mot könsmonster som inskränker barnens utveckling, val och lärande. Av den anledningen är det av stor vikt att den undervisning som bedrivs i förskolan riktar sig till alla barn och att pedagogerna ger samma möjligheter till både pojkar och flickor att ta del av innehållet. Vi vill med vår studie synliggöra pedagogers perspektiv på samlingen och hur flickor och pojkar ges möjlighet att delta på lika villkor. Vi kommer utgå från ett antagande att det finns en skillnad mellan hur flickor och pojkar bemöts när vi formulerar syfte och frågeställningar.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att synliggöra pedagogers perspektiv på pojkars och flickors lika möjligheter att tillgodogöra sig undervisningen i en traditionell samling. De frågeställningar vi ämnar besvara är:

- Hur beskriver pedagogerna undervisning i relation till samlingen?
- Vad tycker pedagogerna är viktigt för att barnen ska få möjlighet att tillgodogöra sig undervisningen i samlingen?
- Vilka likheter och skillnader beskriver pedagogerna mellan pojkar och flickor i samlingen?

1.2 Begreppsdefinitioner

I uppsatsen har vi genomgående använt begreppet *pedagoger* som ett samlingsbegrepp för förskollärare, barnskötare och annan personal som arbetar i barngrupp. Vi använder även begreppet *undervisning*, och syftar då till ett planerat tillfälle där läraren vill erbjuda ett på förhand bestämt innehåll till barnen. Ytterligare ett begrepp som används flera gånger i uppsatsen är *samling*. Den definition vi använder beskrivs utförligt i avsnitt 2.3.3 Samling.

1.3 Uppsatsens disposition

Uppsatsens första kapitel är bakgrunden. Den inleds med ett avsnitt där vi redogör för vår valda teori. Därefter följer ett avsnitt där vi presenterar relevanta delar av styrdokument och statistik från Skolverket. Vi fortsätter med att beskriva de avgränsningar vi har gjort i våra litteratursökningar, och avslutar med att presentera en sammanställning över den forskning som är av betydelse för vårt valda område. Därpå följer metodkapitlet, där vi redogör för vår forskningsstrategi, metod, enkätens utformning, vårt urval samt hur vi analyserat vårt insamlade material. Vi presenterar därefter ett kapitel med vårt samlade resultat under tre rubriker: *Kort om respondenterna, Undervisningen och dess innehåll* samt *Flickors och pojkars deltagande*. Rubrikerna följer sedan med till nästkommande kapitel där vi har analyserat vårt resultat utifrån den genusteori som Connell och Pearse (2015) har arbetat fram. I det sista kapitlet för vi en diskussion kring vårt resultat utifrån den tidigare forskning som vi presenterar. Därefter följer ett avsnitt med metoddiskussion, där vi kritiskt granskar och diskuterar studien som helhet. Kapitlet avslutas med ett avsnitt där vi presenterar våra slutsatser och ger förslag till fortsatta studier.

2 BAKGRUND

I det första avsnittet kommer vi redogöra för de delar av genusteori som vi haft som utgångspunkt för vårt arbete. Vi fortsätter sedan med ett avsnitt där vi sammanfattar relevant statistik från Skolverket (2006) rörande pojkars och flickors skolresultat. Därefter beskriver vi i ett avsnitt hur vi genomfört våra litteratursökningar, innan vi slutligen sammanfattar den tidigare forskning som bedrivits inom tre olika områden: *Bemötande av pojkar och flickor*, *Pojkars och flickors skolresultat* samt *Samling* i vårt avslutande avsnitt.

2.1 Teoretiska utgångspunkter

Vi utgår från den genusteori som Connell och Pearse (2015) redogör för i sin bok *Om genus*. Författarna menar att människor inte föds som feminina (kvinnor) eller maskulina (män). De beskriver hur varje individ själv konstruerar sin egen *genusidentitet* i relation med andra människor och sammanhang. På så sätt är genus någonting man *gör*, inte något man *är* eller *ser ut som*. Genus handlar alltså främst om sociala relationer mellan individer och inom olika grupper, och vi är alla aktiva skapare av vårt genus. Författarna menar att genus är något föränderligt, och att de mönster som skapas inom de sociala relationerna bildar en social struktur. Det innebär att genusmönster kan skilja sig åt mellan olika kulturella och samhällsliga kontexter - exempelvis inom olika familjer, städer, länder eller förskolor.

För att beskriva de mönster som skapas och omskapas inom de sociala relationerna använder Connell och Pearse (2015) begreppet *genusrelationer*. Genusrelationer förmedlar olika rådande genuspraktiker. Vidare använder sig författarna av begreppen *genusordning*

och *genusregim* för att beskriva två former av genusrelationer. Enligt dem är genusordningen en historiskt skapad form av auktoritetsförhållande där kvinnor och män inte är likvärdiga. Genusordningen innefattar även historiska förklaringar om vad som är feminint och maskulint. Eftersom genusrelationer ständigt formas och omformas gör även den rådande genusordningen det. Författarna använder begreppet för att beskriva bärande relationer i samhället som helhet. Genusregim har huvudsakligen samma betydelse som begreppet genusordning men används av författarna för att förklara genusrelationerna i ett mindre sammanhang, som till exempel inom förskolan. Genusregimen behöver inte vara likvärdig den överordnade genusordningen i samhället, men kan vara det. Enligt Connell och Pearse (2015) intar de flesta människor frivilligt en plats i den rådande genusordningen. Många uppskattar även den *genuspolarisering* som finns i samhället och upprätthåller den - medvetet eller omedvetet.

Connell och Pearse (2015) menar att genus är mångdimensionellt och handlar om exempelvis identitet, makt, sexualitet och arbete – samtidigt. Författarna skriver om hur man tidigare hade en bild av att barns formande av genus enbart handlade om socialisering genom överföring från vuxenvärlden. Forskning har enligt dem visat att barn även formar och agerar genus tillsammans med andra barn. Det innebär att även barn (såväl som vuxna) är aktiva medskapare av genus. Dock menar författarna att även om barn är aktiva i sitt skapande av sin genusidentitet så blir de också påverkade av världen omkring dem. De institutioner som upptar barnets värld (exempelvis förskolan) har makt, och påverkar därigenom delvis barnens formande av genusidentiteter. De betonar också att det inom exempelvis förskolan finns flera olika samtidigt rådande genusregimer.

Connell och Pearse (2015) redogör för att det under många år har bedrivits olika typer av forskning för att undersöka skillnaderna mellan kvinnor och män. De menar att de biologiska skillnaderna många gånger är större inom respektive grupp än skillnaderna mellan de båda grupperna (exempelvis när det gäller längd). Vidare menar de att de små skillnader som observerats gällande exempelvis hjärnan hos kvinnor och män inte säkert kan kopplas till biologin. De skriver att forskning har visat att sociala processer bidrar till att både människors kroppar och hjärnor påverkas och utvecklas olika. Connell och Pearse (2015) menar därför att en del av de skillnader som finns mellan gruppen kvinnor och män kan bero på genusmönster. Samhällets inställning och syn på människokroppen ger konsekvenser för varje individ i privatlivet och i samhället i stort, eftersom det påverkar vårt skapande av genusidentiteter.

Vi kommer använda oss av begreppen genusidentitet, genusrelation, genuspolarisering, genusordning och genusregim för att analysera några pedagogers perspektiv på pojkars och flickors lika möjligheter att tillgodogöra sig undervisningen i en traditionell samling.

2.2 Styrdokument och statistik från Skolverket

Förskolan ska kontinuerligt och reflekterat arbeta för att bidra till alla barns lika rättigheter och möjligheter, oavsett könstillhörighet (Lpfö18, 2018). Förskolan har även skyldighet att

arbeta emot könsmonster som inskränker barnens utveckling, val och lärande. Bemötande av barnen, vilka förväntningar och krav som ställs på dem samt hur förskolan arrangerar utbildningen påverkar enligt Lpfö18 (2018) hur barnen formar sin uppfattning om vad som är kvinnligt och manligt. Det står även att arbetslaget tillsammans ska se till att alla barn får samma utrymme och möjligheter att påverka utbildningen oavsett om de är flickor eller pojkar. I Lpfö18 (2018) står det också att arbetslaget gemensamt ska uppmuntra och sporra flickor och pojkar att bredda sina styrkor och intressen utanför könsnormerna. I Lpfö18 (2018, s.7) beskrivs undervisningens mål och syfte i förskolan:

I utbildningen ingår undervisning. Undervisning innebär att stimulera och utmana barnen med läroplanens mål som utgångspunkt och riktning, och syftar till utveckling och lärande hos barnen. Undervisningen ska utgå från ett innehåll som är planerat eller uppstår spontant eftersom barns utveckling och lärande sker hela tiden. Förskollärare ska ansvara för det pedagogiska innehållet i undervisningen och för att det målinriktade arbetet främjar barns utveckling och lärande.

Där står även att förskolan ska verka för en progression och varaktighet i barnens utveckling och lärande och att förskolan har en skolförberedande roll. Statistik från Skolverket (2006) visar att flickor under lång tid har presterat bättre och uppnått högre betyg i skolan än pojkar. Enligt statistik från Skolverket (2020) är det fortfarande så att fler flickor än pojkar blir behöriga till gymnasiet.

2.3 Tidigare forskning

2.3.1 Avgränsningar i litteratursökning

Främst har vi använt oss av databasen ERIC via ProQuest för att finna tidigare forskning som är relevant för vårt område. Vi har använt sökorden circle time, gender, carpet time, teaching och assembly samt kombinerat dem på olika sätt. För att avgränsa våra sökningar har vi applicerat flera filter utifrån utbildningsnivå (early childhood education, kindergarten och preschool education). Vi har också använt databasen SwePub, där vi använde sökorden samling, bemötande, kön, genus, resultat och undervisning samt kombinationer av dessa. Vi har enbart sökt efter vetenskapligt granskade publikationer med hjälp av filter på respektive databas eller söktjänst. Vi har valt att inte begränsa sökningarna utifrån årtal, då det till största delen (främst gällande samlingen) inte funnits en stor mängd forskning att tillgå.

När vi gjorde vår sökning öppnade vi de artiklar vars rubriker lät intressanta, och började med att läsa abstract. Om vi fortsatt fann artikeln intressant läste vi den i sin helhet. I de artiklar vi sedan använde utförde vi kedjesökningar, där vi gick igenom källorna till respektive artikel. För att kunna finna och läsa dem använde vi oss av Primo, en söktjänst som tillhandahålls av biblioteket på Mälardalens universitet. Den täcker in de flesta av bibliotekets olika databaser.

2.3.2 Bemötande av pojkar och flickor i förskolan

Studier har visat att många gör skillnad på pojkar och flickor, trots att de själva tänker att de inte gör det (Eidevald, 2009). Hedlin (2021) menar att det är en vanlig inställning att det inte krävs någon kunskap eller utbildning för att arbeta med jämställdhetsfrågor. En orsak kan vara den vanliga uppfattningen om att Sverige är ett jämställt land och att det här inte görs någon skillnad på män och kvinnor. Det stämmer rent formellt och lagmässigt att kvinnor och män har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter. I samhället är det dock andra, informella och verkliga villkor som gäller. Hellman (2010) beskriver att pojkar som följer den busiga pojknormen får uppmärksamhet av pedagogerna. De pojkar som leker lugnt och alltså inte följer normen försvinner i mängden och får ingen, eller mycket lite uppmärksamhet. Warin och Adriany (2017) menar att en bidragande orsak till reproduktionen av könsnormer kan vara att nästan alla som arbetar i förskolan är kvinnor. De menar dock att enbart fler män i förskolan inte skulle påverka reproduktionen av könsroller utan att det är viktigt vad dessa män förmedlar och hur de producerar kön i förskolan.

Flertalet forskare är överens om att skolor och förskolor fortfarande förstärker och förmedlar traditionella könsroller och därmed ger pojkar och flickor olika förutsättningar (Eidevald, 2009; Emilson & Johansson, 2013; Sandberg & Ärlemalm-Hagsér, 2011; Warin och Adriany, 2017). Månsson (2011) beskriver arbetet med genus i förskolan som viktigt och meningsfullt. Många som arbetar i förskolan är dock av uppfattningen att genus inte är relevant för små barn (Månsson, 2011; Warin & Adriany, 2017) eller att barn i förskolan är för unga för att introduceras till så komplexa frågor som genus och könsroller (Warin & Adriany, 2017). Diskurser om en barncentrerad förskola medför att krokar kan uppstå i uppfattningen huruvida det viktigaste är att utmana barnens konstruerande av könsroller eller om det viktigaste är att barnen får styra sin vardag. (Warin & Adriany, 2017). Eidevald (2009) menar att en del pedagoger i förskolan kan beskrivas som könsblinda, och menar att de inte själva ser att de behandlar flickor och pojkar olika. Han skriver att pedagogerna tror att de bemöter barnen utifrån individen, men att de omedvetet har olika förväntningar på hur barnen ska bete sig utifrån deras kön.

Sandberg och Ärlemalm-Hagsér (2011) skriver att pojkar och flickor i förskolan behandlas och bemöts som olika kategorier. Emilson och Johansson (2013) menar i sin artikel om barns deltagande i samlingen att pojkar har mer interaktion med pedagogerna än vad flickor har. Månsson (2011) skriver också att pojkar var de som fick mest uppmärksamhet i förskolan i hennes studie. Enligt Emilson och Johansson (2013) har det visat sig att pojkar får större utrymme både i samling, fri lek och i samband med måltider än flickor. De menar trots det att flickor har större inflytande över undervisningssituationer än vad pojkar har. Författarna redogör för ett mönster vid undervisningssituationer i förskolan där pojkheter (maskulinitet) är normen, men att flickighet (femininitet) samtidigt är önskvärd och det som eftersträvas. Figurer och sånger som används i samlingen är nästan uteslutande maskulina och pojkar uppmärksammas mest och blir tagna på allvar i högre utsträckning. Flickor används som bra exempel på hur barnen ska agera i samlingen, men uppmärksammas inte i lika hög grad.

2.3.3 Pojkars och flickors skolresultat

Att pojkar har presterat sämre i skolan än flickor har varit gällande under en lång tid. De senaste tio åren har flickor presterat bättre än pojkar i alla ämnen utom idrott och hälsa (Eidevald 2009; Zimmerman, 2018). Tidigare såg man att pojkar förutom idrott och hälsa fick bättre resultat i naturvetenskap, teknik och matematik. Det har visat sig att flickor har bättre skolresultat än pojkar oavsett klass, bostadsort eller etnicitet. Eidevald (2009) skriver också att det har börjat föras diskussioner angående vad förskolan gör åt att pojkar presterar allt sämre i vissa skolämnen.

Eidevald (2009) beskriver i sin avhandling om genuspositioner i förskolan att skillnaderna i pojkars och flickors skolprestationer kan förklaras på två olika sätt. Vissa forskare anser att skillnaderna kan bero på rent biologiska och genetiska egenskaper medan andra forskare anser att skillnaderna är ett resultat av olika bemötande och förväntningar på pojkar och flickor. Hur förskolan bör arbeta för att både pojkar och flickor ska få lika förutsättningar inför skolstarten varierar utifrån vilken av de förklaringarna man tror på enligt Eidevald (2009). Om övertygelsen är att pojkar och flickor har olika biologiska förutsättningar bör förskolan arbeta annorlunda med pojkarna än flickorna för att kompensera för olikheterna. Om man däremot tror att olika bemötande befäster könsnormer och konstruerar skillnader mellan pojkar och flickor bör pedagogerna arbeta för att barnen ska bemötas lika i förskolan oavsett kön.

En möjlig förklaring till att pojkar lyckas sämre i skolan än vad flickor gör är att flickor i större utsträckning tidigt tränas i självdisciplin och uthållighet (Zimmerman, 2018). Redan i förskolan behöver flickor oftare än pojkar vänta på sin tur, hjälpa till med att städa eller duka av borden innan de kan göra det de själva vill göra (Eidevald, 2009; Zimmerman, 2018). Pojkar som grupp kan visa höga ambitioner i de ämnen som intresserar dem medan flickor presterar högt även i de ämnen som de inte är så intresserade av. Enligt Zimmerman (2018) kan anledningen vara tidigare nämnda ojämliga behandling av pojkar och flickor i förskolan.

2.3.4 Samling

Samlingen har länge varit ett vanligt återkommande inslag i förskolans verksamhet. I en traditionell samling samlas barnen (ofta i en cirkel), på en specifik plats och vid en specifik tidpunkt. En vuxen leder sedan samlingen, ofta med ett i förväg planerat innehåll (Davidsson, 2000; Eide m.fl., 2012; Emilson & Johansson, 2013; Rubinstein Reich, 1996). Enligt Emilson (2007) är det i stort sett alltid läraren som väljer innehåll till samlingen. I en observationsstudie av Eide m.fl. (2012) visar de att barns möjligheter till inflytande i samlingen är begränsade. Rubinstein Reich (1996) beskriver samlingen som en återkommande ritual där det blir tydligt för barnen att det är läraren som bestämmer. Barnen förväntas sitta still i samlingen, lyssna på den som pratar och svara när de får frågor (Davidsson, 2000; Hellman, 2010; Vargo m.fl., 2014). I två olika observationsstudier visar Emilson (2007) respektive Emilson och Johansson (2013) att barnen själva hjälper till att upprätthålla normen om att sitta still i samlingen.

Hellman (2010) menar i sin avhandling att det kan vara problematiskt för pojkar att följa samlingsnormen om att sitta still, vara tyst och vänta på sin tur att prata, eftersom de då samtidigt utmanar den norm som talar om hur pojkar "ska" bete sig. De pojkar som följer samlingsnormen i tysthet kan riskera att försvinna helt och inte synas av vare sig pedagoger eller andra barn. Däremot kan de pojkar som följer samlingsnormen (och samtidigt intar en roll av hjälpfröken) till och med få mer negativ uppmärksamhet än de pojkar som följer normen om hur pojkar ska vara (det vill säga busiga barn som inte följer regler). Det kan också vara problematiskt då beteenden som att exempelvis prata rakt ut, bråka med kompiserna bredvid eller att räcka upp handen alla är exempel på händelser som i någon mån avbryter eller stör den pågående undervisningen (Vargo m.fl., 2014).

Flera forskare menar att samlingen i förskolan får en allt mer skolförberedande och skol-liknande struktur, där barnen förväntas sitta still och "ta emot" det innehåll som läraren har förberett (Davidsson, 2000; Emilson, 2007). Davidsson (2000) hänvisar till tidigare studier där förskollärare har uppgett att samlings viktigaste funktion ligger i att vara skolförberedande. Emilson och Johansson (2013) menar att samlingen kan framstå som en symbol för själva undervisningen i förskolan, och hänvisar också till forskning som visar att samlingen kan ha drag av både förskola och skola. Vargo m.fl. (2014) menar att en primär roll för förskollärare är att erbjuda undervisning som förbereder barnen för att lyckas i sin vidare skolgång. Sandberg och Ärlemalm-Hagsér (2011) skriver i en forskningsartikel om lek och lärande i förskolan att undervisning och lärande i förskolan ses som något viktigt och att lärare i förskolan får ett allt större tryck på sig att undervisa skolförberedande, till exempel genom läs- och skrivinlärning och språkutvecklande övningar. Eidevald (2009) menar dock att en del förskolor inte har som huvudsyfte med sin samling att träna barnen på att sitta stilla och följa regler utan att grundtanken med samling är att den ska vara intressant och rolig för barnen och att förmågan att sitta still och följa regler kommer när barnen själva är motiverade och mogna för det.

3 METOD

I följande kapitel presenterar och motiverar vi vårt val av metod. Vi beskriver hur undersökningen planerades och genomfördes samt hur vi har analyserat vårt insamlade datamaterial.

3.1 Forskningsstrategi och val av metod

Vi har utgått från det Bryman (2018) kallar för ett deduktivt arbetssätt, och låtit genusteorin vara delaktig då vi formulerade vårt syfte. Syftet med vår studie är att synliggöra pedagogers perspektiv på pojkars och flickors lika möjligheter att tillgodogöra sig undervisningen i en traditionell samling. För att kunna besvara vårt syfte valde vi att genomföra en mindre

enkätstudie. Enligt Bryman (2018) är enkäter främst förknippade med kvantitativa studier. Vi har samlat in data av både kvalitativ och kvantitativ karaktär, men har främst använt oss av kvantitativ data. Vår uppsats har därmed både kvalitativa och kvantitativa inslag (Agnafors & Levinsson, 2019; Trost & Hultåker, 2016).

Enkät som metod möjliggör att vi kan få många svar på kort tid. Personer som besvarar enkäter tenderar också att vara mer villiga att avslöja känslig information än de är vid en intervju (Bryman, 2018; Ejlertsson, 2019). Utifrån arbetets storlek och tidsram valde vi att distribuera enkäten via webben. En fördel med just webbenkäter är att de är betydligt mer kostnads- och tidseffektiva att genomföra än en postenkät (Bryman, 2018; Trost & Hultåker, 2016).

3.2 Enkätens utformning och pilotenkät

Det finns ett antal grundregler som Statistikmyndigheten SCB (2016) menar att man bör följa när man konstruerar frågor. De handlar främst om tydlighet inför den som ska besvara enkäten, att frågorna ska vara relevanta samt lätta att förstå och besvara. Vi valde att enbart ha med ett fåtal obligatoriska frågor i vår enkät, då Trost och Hultåker (2016) menar att respondenterna kan bli irriterade över tvånget i att svara på frågor och välja att inte genomföra enkäten. Statistikmyndigheten SCB (2016) beskriver att det är viktigt att de frågor man ställer har ett syfte och att frågorna ska kunna mäta det som avses. Våra enkätfrågor utformades utifrån att kunna besvara vårt syfte. Vår ambition var att de skulle vara lätta att förstå och besvara.

Frågorna sorterades och delades upp i olika avsnitt, något som Statistikmyndigheten SCB (2016) menar underlättar för den som besvarar enkäten. I det första avsnittet valde vi att ställa så kallade bakgrunds- eller sakfrågor. Avsnitt två behandlade frågor om pedagogens arbetsplats och syftade bland annat till att undersöka pedagogens tankar om pojkars och flickors möjligheter till deltagande i samlingen. Trost och Hultåker (2016) refererar till den typen av frågor som attityd- eller åsiktsfrågor. Samma typ av frågor återkom i det tredje avsnittet. Där behandlades frågor rörande vad pedagogen ansåg vara viktigt för att barn ska kunna tillgodogöra sig undervisning. Två av frågorna var det som Ejlertsson (2019) kallar för öppna frågor, det vill säga frågor utan fasta svarsalternativ där respondenten själv får svara fritt. Vi har benämnt dem som fritextfrågor i vårt arbete.

Vi utformade sedan vår webbenkät med hjälp av en gratistjänst från www.survio.com. Innan vi skickade ut vår färdiga enkät valde vi att låta nio kurskamrater besvara en pilotenkät. Det valet gjorde vi då en pilotenkät kan medföra att man både upptäcker om enkätfrågorna fungerar som man har tänkt sig och att undersökningen som helhet blir bra (Bryman, 2018; Åberg-Bengtsson & Pramling, 2020). Åberg-Bengtsson och Pramling (2020) menar att det är viktigt att välja en population som i största möjliga mån är lik den som vi vill undersöka. Eftersom vi vill synliggöra pedagogers perspektiv på samling föll valet på våra kurskamrater, som snart själva är färdiga förskollärare. Utifrån den feedback som de gav oss omformulerade vi vissa frågor. Vi besvarade sedan pilotenkäten själva flera gånger var och tog hjälp av vår handledare som också gav sin feedback. Den slutliga enkäten (bilaga A)

bestod av 17 frågor, med en beräknad tidsåtgång på mindre än tio minuter. Av dem var bakgrundsfrågorna 1–6 samt fråga 16 obligatoriska. Fråga 6 var en så kallad filterfråga (Statistikmyndigheten SCB, 2016) där respondenten fick svara på om de har samling eller inte. Om respondenterna svarade ja fick de fortsätta svara på fråga 7–15. Om respondenterna istället svarade nej fick de instruktioner om att gå vidare till fråga 16 som var en flervalsfråga.

3.3 Urval och distribuering av enkäten

Vi författade ett missiv (bilaga A) där vi informerade om studiens syfte, uppskattad tidsåtgång för att genomföra enkäten, antalet frågor den innehöll samt villkoren för att delta i studien. Villkoren berörde deltagarens möjlighet att avbryta när som helst under datainsamlingen utan några negativa konsekvenser. Då vi inte samlade in några uppgifter som kunde knytas till en specifik person eller förskola kunde vi försäkra respondenterna om deras rätt till anonymitet. Vi beskrev att insamlad data skulle analyseras och användas i vår uppsats och att uppsatsen efter godkänt betyg skulle publiceras på DiVA. Respondenterna upplystes även om att den insamlade datan kommer förstöras efter godkänd uppsats. På så sätt höll vi oss till de riktlinjer som finns i Vetenskapsrådets publikation *God forskningssed* (2017). Missivet inkluderades sedan som förstasida i enkäten, för att säkerställa att alla som fick länken till enkäten även skulle få möjlighet att ta del av missivet.

Vår tanke var att få en bild av pedagoger generellt. Utifrån arbetets storlek hade vi inte möjlighet att göra det som Trost och Hultåker (2016) kallar ett representativt urval. Vår tanke var istället att genom ett bekvämlighetsurval undersöka pedagogerna inom en närliggande större kommun. Vi sammanställde en lista över de e-postadresser tillhörande rektorerna som vi fann på kommunens hemsida. Vi författade sedan ett följebrev (bilaga B) som innehöll kort information om vår undersökning och en länk till webbenkäten. I informationen stod också att vi önskade att vederbörande skulle vidarebefordra e-posten med länken till sina anställda pedagoger på enheten. Vi skickade följebrevet till hela e-postlistan måndagen den 11/4, totalt rörde det sig om 39 rektorer. Tre av dem återkopplade samma dag och meddelade att de hade vidarebefordrat vårt e-postmeddelande. Vi fick flera automatiska e-postmeddelanden från rektorer som var på semester. Efter tio arbetsdagar skickade vi ut en påminnelse (bilaga C) till de 36 som inte hade gett någon återkoppling. Ingen av dem svarade på vårt e-postmeddelande.

När ytterligare tre arbetsdagar hade passerat hade vi ännu inte tillräckligt stort underlag för att kunna göra någon form av statistisk jämförelse. Vi valde då att byta strategi och kassera de första enkätsvaren (28 respondenter). Vi skapade en ny identisk enkät med en ny länkadress, och författade ett nytt följebrev (bilaga D). Därefter publicerade vi enkäten på nytt i grupper på sociala medier-tjänsten Facebook. Vi valde tre större grupper som alla har en inriktning mot förskolan för att kunna få många svar på så kort tid som möjligt: *Tips och idéer för oss som arbetar i förskolan* (27000 medlemmar), *Förskolan.se* (39000 medlemmar) och *Pedagogiska tips och trix för oss som jobbar i förskolan* (=) (51900 medlemmar). En publicering av enkäten på sociala medier innebär att vi tillämpat ett

bekvämlighetsurval (Trost & Hultåker, 2016). Tre dagar efter publiceringen i grupperna skrev vi en kommentar på varje inlägg för att få dem att hamna längre upp i flödet, med förhoppningen om att det skulle generera ytterligare svar. När en vecka hade gått hade 54 personer besvarat enkäten, vilket vi bedömde var tillräckligt varpå vi stängde enkäten.

3.4 Sammanställning och bearbetning av data

Vi samlade in vår data med hjälp av en gratistjänst från hemsidan www.survio.com. Vår enkät publicerades i tre större grupper på sociala medier-tjänsten Facebook. Därför är det svårt att besvara frågan om hur många personer som nåtts av den. Av den anledningen är det svårt att beräkna bortfall. 111 personer följde länken till enkäten. Av dem var det 54 personer som besvarade enkäten och 57 personer som öppnade den utan att avsluta. För att kunna påbörja analysen behövde vi först föra över och sammanställa vår insamlade data till datorprogrammen Excel och Word. Vår kvalitativa data (i form av fritextfrågorna 8 och 17) bearbetades för att sedan kunna överföras och sammanställas till textform i programmet Word. All vår kvantitativa data sammanställdes i kalkylprogrammet Excel. För att få en tydlig överblick valde vi att placera flervalsfrågorna i separata Excel-dokument. Vid sammanställningen av den kvantitativa datan uppmärksammades att två av respondenterna hade gett svar som var motsägelsefulla och orimliga, varpå vi valde att utesluta dem från resultatet. Därmed består vårt slutliga resultat av totalt 52 respondenters enkätsvar. Vid några av de icke-obligatoriska frågorna har ett internt bortfall skett (Ejlertsson, 2019; Trost & Hultåker, 2016), och vi redovisar därför antalet respondenter vid respektive fråga.

Vi har gjort flera bearbetningar av den kvantitativa datan. I kolumnen för personalens ålder avrundade vi uppåt till närmaste helår. Gällande barnens ålder på avdelningarna gjorde vi valet att dela in dem i tre olika kategorier: yngre barns-, äldre barns- och åldersintegrerade avdelningar. Vi valde att sortera alla avdelningar med barn inom intervallet 1–2 år eller 1–3 år som yngre. Alla avdelningar med barn i åldrarna från 1–5, 1–6, 2–5, 2–6 kategoriserades som åldersintegrerade avdelningar. I kategorin äldre barn hamnade barn från 3 år och uppåt samt avdelningar med åldersspannet 2,5–5 år eller 2,5–6 år, utifrån ett antagande om att de förskolorna även har en avdelning för yngre barn 1–2,5 år. I de fall då vi använt procenttal har vi valt att avrunda till närmaste heltal (Ejlertsson, 2019). Vid flera av respondenternas fritextsvar var det uppenbart att de hade stavat fel eller använt en mobiltelefon/surfplatta som hade valt fel ord åt dem. I de fallen vi har valt att använda ett av de citaten har vi valt att korrigera det och publicera originalcitaten i en bilaga (bilaga E).

3.5 Analysmetod

Vi har inledningsvis analyserat den kvalitativa och den kvantitativa datan var för sig, innan vi gjorde en gemensam analys för de båda variabeltyperna. Utifrån vår sammanställning av den kvantitativa datan läste vi igenom varje individuell enkät för sig. Därefter läste vi noggrant igenom varje fråga för att se om något svar var mer frekvent förekommande än något annat. Att på det sättet undersöka varje enskild variabel är vad Bryman (2018) kallar för en

univariat analys. Vi genomförde även en bivariat analys (Bryman, 2018) genom att kombinera flera olika variabler med varandra, för att söka intressanta samband. Allt vi fann sammanställde vi i textform i ett dokument.

Vi påbörjade analysen av den kvalitativa datan genom att läsa igenom svaren på fritextfråga 8. Vi valde att göra det Bryman (2018) kallar för en tematisk analys. Vi kodade vår data genom att färgmarkera alla ord som hade med undervisning att göra. Därefter sorterades varje utsaga till en av följande tre kategorier: pratar explicit om undervisning, pratar implicit om undervisning och pratar inte om undervisning. För att det skulle räknas som undervisning krävdes det att personen antingen hade använt ord som *undervisning* eller *undervisar* (explicit) eller använde begrepp som enbart kan tolkas som en form av undervisning (implicit). Implicita begrepp kunde vara exempelvis: språklekar, mattelekar, läroplanen, språkstimulerande aktivitet, Bornholm, tema, projekt eller lärorikt.

När vi analyserat all data var för sig kopplade vi samman de kvalitativa och de kvantitativa delarna i samma dokument. Vi letade mönster och samband mellan de olika variablerna. För att förtydliga delar av vårt resultat skapade vi tabeller och diagram, men använde inte båda samtidigt för samma variabler (Åberg-Bengtsson & Pramling, 2020). I de fall vi har skapat tabeller och diagram har vi strävat efter att konstruera dem så tydligt att det är möjligt att förstå dem utan att läsa den omgivande texten (Ejlertsson, 2019). Vårt resultat analyserades sedan utifrån Connells och Peares (2015) genusteori. Främst använde vi de begrepp som vi nämnde i teoriavsnittet (genusidentitet, genusrelation, genuspolarisering, genusordning och genusregim).

4 RESULTAT

I kommande kapitel redogör vi för vårt resultat. Syftet med studien är att synliggöra pedagogers perspektiv på pojkars och flickors lika möjligheter att tillgodogöra sig undervisningen i en traditionell samling. De frågeställningar vi ämnar besvara är:

- Hur beskriver pedagogerna undervisning i relation till samlingen?
- Vad tycker pedagogerna är viktigt för att barnen ska få möjlighet att tillgodogöra sig undervisningen i samlingen?
- Vilka likheter och skillnader beskriver pedagogerna mellan flickor och pojkar i samlingen?

4.1 Kort om respondenterna

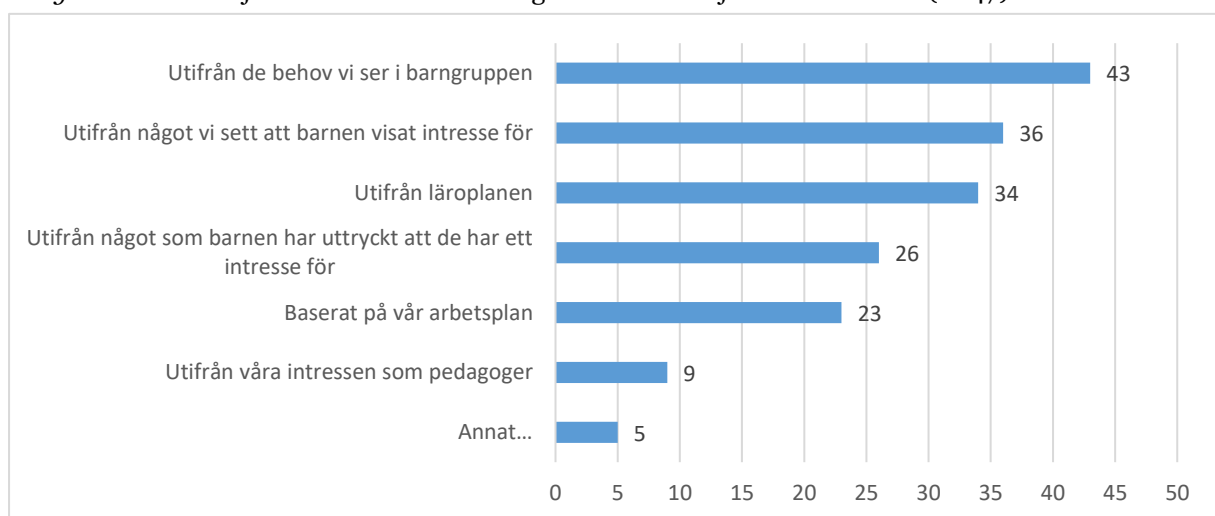
Av våra 52 respondenter var två pedagoger barnskötare utan utbildning, sex pedagoger barnskötare, två pedagoger obehöriga förskollärare och 42 pedagoger legitimerade förskollärare. En av de legitimerade förskollärarna var man, övriga respondenter var kvinnor. Respondenterna uppgav att de har arbetat allt ifrån kortare tid än ett år, upp till 38 år i förskolan. I snitt har de arbetat 12,7 år i förskola, medianvärdet var 9,5 år. 47 av 52 respondenter (90%) svarade att de har en traditionell samling på sin avdelning.

4.2 Undervisning i samlingen och dess innehåll

Respondenterna fick möjlighet att beskriva hur de har utformat sin samling. 45 respondenter gav ett svar. 58% av dem beskrev att de använder den till någon form av undervisning. 18% gjorde det explicit genom att använda något av orden *undervisning* eller *undervisar*. Ytterligare 40% beskrev implicit att de använde samlingen för någon form av undervisning. De använde ord som tema, projekt, läroplanen, lärande, språkstimulerande aktivitet, Bornholm, språklekar, mattelekar eller lärorikt. Respondent #14 skrev exempelvis att de har “[...]mycket sångsamlingar för språkutveckling” på den avdelning för yngre barn där hon arbetar.

Av de respondenter som beskrev att de använder samlingen till någon form av undervisning var i sin tur 81% legitimerade förskollärare. De pedagoger som beskrev att de använder samlingen till någon form av undervisning har i snitt arbetat ungefär två år kortare tid i förskolan än vår urvalsgrupp i stort, både sett till medelvärde (11 år) och medianvärde (7,5 år). Många av de respondenter som uppgav att de undervisar i samlingen svarade också att de väljer innehåll till samlingen utifrån läroplanen. Utöver läroplanen uppgav de flesta respondenterna att de väljer innehåll till samlingen utifrån barnens behov samt vad de sett att barnen visat intresse för (diagram 1).

Diagram 1: Hur väljer ni innehåll till samlingen? Du kan välja flera alternativ (n=47)

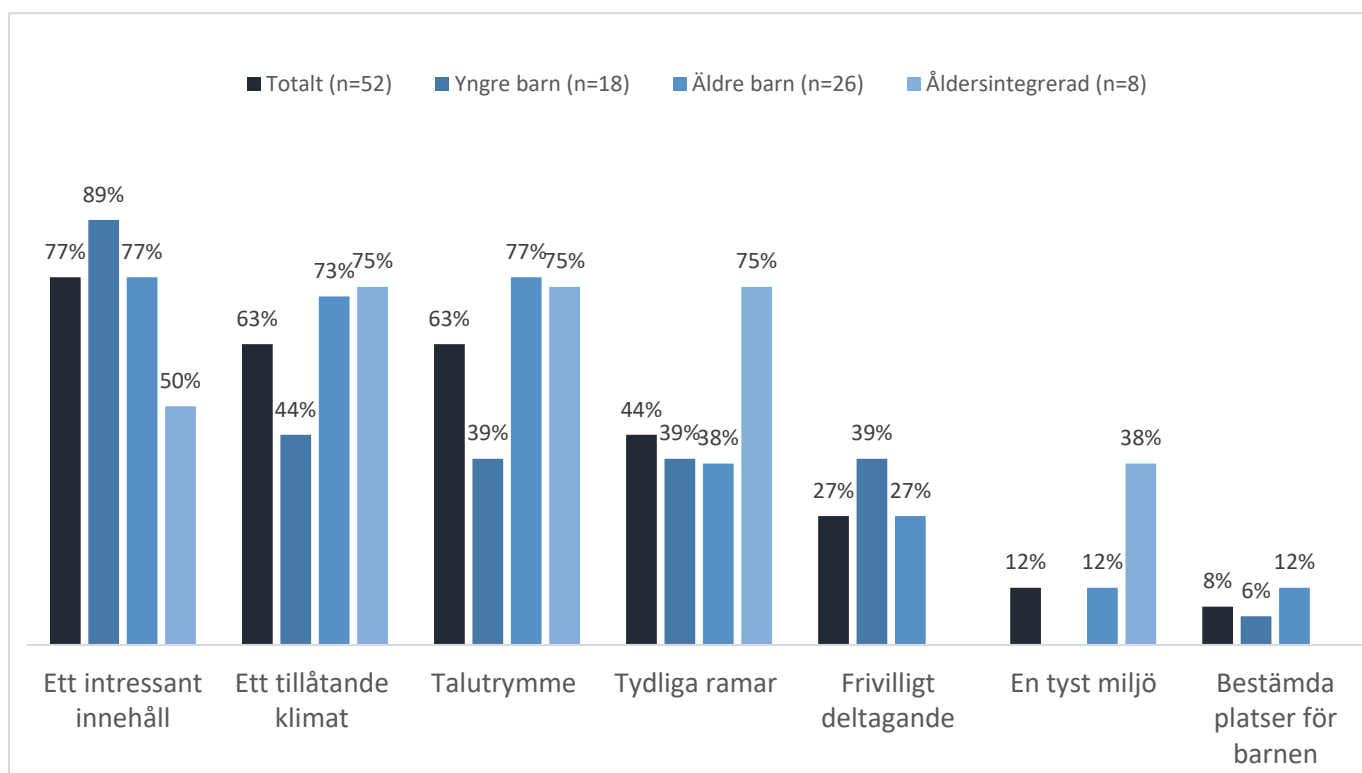

4.3 Möjligheter att tillgodogöra sig undervisning i samlingen

På frågan om vilka faktorer som är de viktigaste för att ha möjlighet att tillgodogöra sig undervisningens innehåll (diagram 2) svarade flest: ett intressant innehåll (77%), talutrymme (63%) och ett tillåtande klimat (63%). På grund av ett konstruktionsfel i enkäten kunde deltagarna välja alla de sju alternativ som syns i diagram 2 nedan, istället för ett till tre alternativ som instruktionerna angav. Eftersom frågan var obligatorisk har alla 52 respondenter svarat med minst ett alternativ. Nio respondenter valde fler än tre svarsalternativ, medelvärdet på antalet svar per person var 2,9 och medianvärdet 3.

Vi valde även att undersöka skillnaderna mellan de pedagoger som uppgav att de arbetar på en avdelning för yngre eller äldre barn respektive en åldersintegrerad avdelning (diagram 2). Av de respondenter som arbetar med yngre barn uppgav en större andel (89%) att ett intressant innehåll är det viktigaste. För de respondenter som arbetar på åldersintegrerade avdelningar var motsvarande siffra 50%. De svarade istället att de viktigaste faktorerna är ett tillåtande klimat, talutrymme och tydliga ramar (75% på vardera faktor).

Diagram 2: Vilka av följande faktorer ser du som viktigast för att barnen ska ha möjlighet att tillgodogöra sig undervisningens innehåll i samlingen? [Utifrån barngruppens ålder]

Respondent #19 har 33 års erfarenhet av arbete inom förskolan, och arbetar i dagsläget som legitimerad förskollärare på en avdelning för yngre barn där de inte har en traditionell samling. Hon skriver att:

I samlingen vill jag se barnens engagemang, nyfikenhet och glädje. En samling kan ske när som helst på dagen. I mindre eller spontana grupper. Men bakom ligger en välplanerad undervisning som grund. Den har spår av barnens intresse, inflytande och behov.

Flera av pedagogerna beskrev även andra faktorer utöver ett intressant innehåll och läroplanen som spelar in för att skapa möjligheter för barns lärande. De beskrev till exempel att de väljer tidpunkten för samlingen för att undvika att störa barnens fria lek, men också att de har valt längd på samlingen utifrån att alla barn ska känna att de lyckas delta. Respondent #4 beskrev även att det är viktigt att se till barnens dagsform "Att lyssna in och matcha dagsformen är viktigt. Om barnen har myror i rumpan blir det inte en tjatsamling utan en "upp-och-studsa"-samling."

4.4 Likheter och skillnader mellan pojkar och flickor i samlingen

4.4.1 Pojkars och flickors intressen och talutrymme

Majoriteten av respondenterna (87%) har svarat att de upplever att pojkars och flickors intressen får styra i samlingen i lika stor utsträckning. Några svarade dock att flickors intresse styr i en något större utsträckning (tre personer) och några svarade att pojkars intressen styr i en något högre utsträckning (tre personer). Tre av de respondenter som angav att flickors och pojkars intressen inte styr i samma utsträckning har även svarat att de tycker att en av de viktigaste faktorerna när de väljer innehåll till samlingen är ett för barnen intressant innehåll. En respondent (#46) beskrev att flickornas intressen styr i en högre utsträckning än pojkarnas, och motiverade det på följande sätt: "Flickorna är väldigt drivande och säljer in sina idéer så att pojkarna gillar dem och vill delta". En annan respondent valde att inte besvara frågan om pojkars och flickors intressen får styra i lika stor utsträckning i samlingen.

Tabell 1: Relativ svarsfördelning på frågan ”Upplever du att flickor och pojkar får lika stort talutrymme i samlingen?”

Andel (%)	
(n = 47)	
Ja, alltid	30
Ja, oftast	64
Nej, flickor får mer	2
Nej, pojkar får mer	4
Totalt	100

En av de tre faktorer som respondenterna uppgav som viktigast för att barnen ska få möjlighet att tillgodogöra sig innehållet i samlingen var (förutom ett intressant innehåll och ett tillåtande klimat) talutrymme. 94% av respondenterna som har en traditionell samling uppgav att flickor och pojkar oftast (64%) eller alltid (30%) får lika stort talutrymme i samlingen (tabell 1). En respondent (2%) angav att flickor får mer talutrymme, medan två respondenter (4%) svarade att pojkar får mer talutrymme. Majoriteten av de respondenter som uppgav att de har en traditionell samling ansåg även att flickor och pojkar alltid (43%) eller oftast (51%) deltar på lika villkor i samlingen (tabell 2). Tre respondenter (6%) svarade att pojkar och flickor sällan deltar på lika villkor i samlingen.

Tabell 2: Relativ svarsfördelning på frågan ”Upplever du att flickor och pojkar deltar på lika villkor i samlingen?”

Andel (%)	
(n = 47)	
Ja, alltid	43
Ja, oftast	51
Nej, sällan	6
Totalt	100

4.4.2 Tillsägelser samt att följa regler och ramar

En majoritet av respondenterna (64%) tyckte att flickor och pojkar följer regler och ramar i samlingen i lika stor utsträckning. Några av respondenterna tyckte däremot att flickor följer regler och ramar i något (26%) eller mycket (6%) större utsträckning, medan enbart två respondenter (4%) har svarat att pojkar följer regler och ramar i något större utsträckning. Av de respondenter som besvarat frågan om verbala tillsägelser i samlingen tyckte 70% att pojkar och flickor får verbala tillsägelser i lika hög utsträckning (tabell 3). De tre respondenter som svarade att pojkar och flickor sällan deltar på lika villkor i samlingen hade också gemensamt att de svarat att flickor följer regler och ramar i en något eller mycket större utsträckning än pojkar gör. Två av dem har också svarat att pojkar får fysiska och verbala tillsägelser i något eller mycket större utsträckning än flickor. En av dem svarade också att pojkars intressen styr i något högre utsträckning samt att de får mer talutrymme. Hon var även en av de respondenter som svarade att pojkar får tillsägelser i högre utsträckning än flickorna.

Tabell 3: Relativ svarsfördelning på frågan ”Upplever du att flickor och pojkar får verbala tillsägelser och tillrättavisningar i lika stor utsträckning i samlingen?”

	Andel (%) (n = 46)
Ja	70
Nej, pojkar i något större utsträckning	26
Nej, pojkar i mycket större utsträckning	2
Nej, flickor i något större utsträckning	2
Totalt	100

68% av respondenterna tyckte även att pojkar och flickor får fysiska tillsägelser lika ofta (tabell 4). En viss skillnad mellan flickor och pojkar kan noteras, då 26% av respondenterna har svarat att pojkar får verbala tillsägelser något oftare än flickor, och 28% av respondenterna har svarat att pojkar får något fler fysiska tillsägelser än flickor. En respondent (2%) ansåg att pojkar får verbala tillsägelser i mycket större utsträckning än flickorna, och två (4%) respondenter beskrev att pojkar får fysiska tillsägelser i mycket större utsträckning. En respondent (2%) har svarat att flickor får något fler verbala tillsägelser än pojkar. På frågorna om tillsägelser har vi ett internt bortfall på två personer, en per fråga. När vi undersökte vårt resultat utifrån hur länge respondenterna hade arbetat i förskolan kunde vi även se att de som hade arbetat kortare tid än fem år i väsentligt högre grad ansåg att pojkar får något eller mycket mer tillsägelser än flickor.

Tabell 4: Relativ svarsfördelning på frågan ”Upplever du att flickor och pojkar får fysiska tillsägelser och tillrättavisningar i lika stor utsträckning i samlingsen?”

Andel (%)	
(n = 46)	
Ja	68
Nej, pojkar i något större utsträckning	28
Nej, pojkar i mycket större utsträckning	4
Totalt	100

Något vi också sett i resultatet är att flera respondenter svarat att pojkar och flickor följer regler och ramar i samma utsträckning, samtidigt som de också får olika former av tillsägelser i något eller mycket större utsträckning. Ett exempel är #46 som svarade att pojkar och flickor i hennes barngrupp följer regler och ramar i samma utsträckning, men att pojkarna får fysiska och verbala tillsägelser i något större utsträckning. I fritextsvaret skrev hon ”I min barngrupp har alla pojkar utom en diagnoser med koncentrationssvårigheter, vilket gör att de tyvärr får mer uppmärksamhet i samlingsen. Men de får även förutsättningar att lyckas.” Det är samma respondent som tidigare beskrev att flickornas intresse styr i högre utsträckning då de är väldigt drivande.

5 ANALYS

I det här kapitlet analyserar vi vårt resultat. Vi utgår från den genusteori som Connell och Pearse (2015) redogjort för, och använder begreppen genusidentitet, genusrelation, genusordning och genusregim. För att öka läsbarheten följer kapitlet samma rubriker som det föregående resultatkapitlet.

5.1 Analys av respondenterna

Connell och Pearse (2015) beskriver en rådande genusordning i samhället där mannen ses som överordnad kvinnan. Män som grupp ses som normen och har generellt mer makt och inflytande än kvinnor har. På den punkten skiljer sig förskolan som institution från samhället i stort, då det är en arbetsplats som är traditionellt kvinnodominerad. Det återspeglas i vårt resultat, där enbart en av 52 respondenter var man. Det är sannolikt att kvinnor som grupp har ett större inflytande och mer makt över hur förskolans verksamhet förändras och utvecklas, då de är i majoritet. Det går därmed att argumentera för att förskolan skiljer sig från den genusordning som återfinns i samhället i stort, och att det istället är en egen genusregim som råder inom förskolans värld. Med det sagt lever och verkar både personal och barn även utanför förskolans ramar, och tar del av den genusordning som råder i samhället.

Connell och Pearse (2015) menar att genusordningen är dynamisk och förändras över tid. Det har även förskolan som institution gjort, och stora förändringar har skett gällande exempelvis läroplanen. De respondenter som har verkat längst tid i förskolan började arbeta på 1980-talet, och har därmed varit med om en stor utveckling. Enligt Connell och Pearse (2015) var övertygelsen tidigare att det existerade stora skillnader mellan flickor och pojkar, kvinnor och män. Det är möjligt att de respondenter som började arbeta i förskolan när den övertygelsen var mer utbredd även i fortsättningen förväntar sig att flickor och pojkar är olika, och antingen medvetet eller omedvetet reproducerar en genuspolarisering. Det skulle innebära att förskolans genusregim skiljer sig från samhällets genusordning.

5.2 Analys av undervisning i samlingen och dess innehåll

I vårt resultat kan vi se att det i vissa fall tycks råda en genusregim i samlingen som avviker från genusordningen. Exempel på olika normer som gäller för undervisningssituationen i samlingen är att barnen ska sitta på sina platser, lyssna på kompisar och pedagoger samt kunna vänta på sin tur att få tala. Ovanstående är alla förmågor som är eftertraktade i samlingen, och som traditionellt sett brukar ses som feminina. Samtidigt är det inte ett resultat som gäller hela vår population. Flera respondenter uppgav nämligen att de anpassar samlingen utifrån barnens dagsform och behov, och att det därmed inte alltid var det viktigaste att barnen satt ner utan att de kunde ha en "upp-och-studsa-samling". Det tyder på att det inte alltid är de feminina normerna som styr, utan att det i vissa fall är beteenden som

traditionellt sett betraktats som maskulina som avgör hur samlingen utformas. Exempel på den typen av förmågor är att inte kunna sitta still.

5.3 Analys av barnens möjligheter att tillgodogöra sig undervisning i samlingen

Ett intressant innehåll var en av de tre faktorer som respondenterna ansåg var viktigast för att kunna tillgodogöra sig undervisningen i en samling. De flesta uppgav också att de upplevde att flickors och pojkars intressen styr i lika stor utsträckning. Värt att notera var dock att tre respondenter uppgav att ett intressant innehåll var en av de viktigaste faktorerna, men svarade samtidigt att pojkars och flickors intressen inte styr i samma utsträckning. Det tyder på en ojämsställd undervisningssituation, om pojkar och flickor inte får samma möjlighet till inflytande över något som respondenterna själva uppgav är det viktigaste för att kunna tillgodogöra sig undervisningen. Det skulle kunna bero på rådande genusregimer som gör gällande att flickor, och/eller pojkar i högre utsträckning tar för sig och ser till att deras intressen blir hörda. Ingen av respondenterna gav någon ytterligare motivering till sina svar i fritextfrågorna, vilket gör att vi inte kan dra några slutsatser kring varför de svarat som de gjort. En av de respondenter som uppgav att pojkars och flickors intressen inte styr i samma utsträckning beskrev hur flickorna i hennes barngrupp var väldigt drivande, och därigenom fick deras intressen styra i en högre utsträckning än pojkarnas. Vi skulle vilja argumentera för att respondenten beskriver en genusregim som avviker från normen som säger att pojkar är mer drivande än flickor. Den bryter även mot den rådande genusordningen, där flickorna vanligen intar en mer passiv roll.

Jämfört med den totala populationen uppgav en större del av de respondenter som arbetar med yngre barn att ett intressant innehåll är en av de viktigaste faktorerna för att tillgodogöra sig undervisningen i samlingen. Dock var ett intressant innehåll *inte* en av de viktigaste faktorerna enligt de respondenter som arbetar på åldersintegrerade avdelningar. De svarade istället att de viktigaste faktorerna är ett tillåtande klimat, talutrymme och tydliga ramar. Connell och Pearse (2015) menar att vi formar våra genusidentiteter i relation med och till andra redan från vi föds. De yngre barnen har troligen inte formats in i samlingens normer ännu, och heller inte själva format sina genusidentiteter. De yngre barn som går på en åldersintegrerad avdelning har däremot fler äldre barn som kan fungera som "genusförebilder", vilket kan göra att de i högre grad har format sina genusidentiteter än de som går på en avdelning för yngre barn.

5.4 Analys av likheter och skillnader mellan pojkar och flickor i samlingen

Utöver ett intressant innehåll och ett tillåtande klimat uppgav respondenterna att en av de viktigaste faktorerna för att kunna tillgodogöra sig undervisningen var talutrymme. Så många som 94% av respondenterna svarade att flickor och pojkar (oftast eller alltid) får lika stort

talutrymme i samlingen. I vårt resultat har vi därmed inte kunnat utläsa någon signifikant skillnad i talutrymme mellan pojkar och flickor. Det finns två möjliga tolkningar av resultatet: antingen råder en genusregim i samlingen på förskolan som skiljer sig från samhällets genusordning, vilket innebär att flickor och pojkar har samma möjlighet till talutrymme och därmed makt. En annan tolkning av resultatet är att genusregimen överensstämmer med genusordningen, att flickor och pojkar inte har samma möjlighet till talutrymme men att respondenterna själva är så pass indoktrinerade i den rådande genusordningen att de inte själva lägger märke till att barnen inte får lika stort talutrymme. Vi återkommer till detta lite senare i diskussionen, där vi utifrån den tidigare forskning vi presenterat vill argumentera för den senare tolkningen.

De flesta respondenterna uppgav att flickor och pojkar (oftast eller alltid) deltar på lika villkor i samlingen. Likväl svarade majoriteten av respondenterna att flickor och pojkar följer samlingens regler och ramar i samma utsträckning, samt att de får fysiska och verbala tillsägelser i lika stor utsträckning. När det gäller tillsägelser kunde vi se en viss skillnad där 26% (verbala tillsägelser) respektive 28% (fysiska tillsägelser) uppgav att pojkar fick tillsägelser i en något högre utsträckning än flickor.

En respondent uppgav exempelvis att nästan alla pojkar i hennes barngrupp har olika diagnoser som medför koncentrationssvårigheter för barnen. En person som har en diagnos med koncentrationssvårigheter får rimligtvis svårare att sitta still och följa samlingens normer än andra barn utan liknande diagnos. Hon svarade dock att pojkar och flickor följer samlingens regler och ramar i samma utsträckning, men att pojkarna ändå mottar fler tillsägelser. Hennes svar innebär att hon är medveten om att hon behandlar barnen olika. Hennes agerande skulle kunna bero på att hon är formad av den rådande genusordningen och omedvetet tänker att pojkar behöver tillrättavisas i högre utsträckning. När flickorna och pojkarna behandlas olika baserat på samma beteende i samlingen finns det risk att pedagogen förstärker traditionella könsnormer. Det kan påverka både flickor och pojkar i deras formande av sina genusediteter.

De respondenter som i högst grad svarade att pojkar fick tillsägelser (både fysiska och verbala) i mycket eller något högre utsträckning än flickor hade arbetat kortare tid än fem år i förskolan. En möjlig förklaring till det skulle kunna vara att de har arbetat så kort tid i förskolan att de ännu inte skolats in i förskolans genusregim, utan enbart påverkas av samhällets genusordning. Det skulle kunna innebära att de i större omfattning är medvetna om den genuspolarisering som finns i samhället, och därför uppmärksammar skillnader i hur pojkar och flickor behandlas i en högre grad än de som arbetat längre i förskolan.

När vi ser till individuella svar kan vi se hur vissa respondenters svar avviker från resultatet i stort. Ett exempel är en respondent som angett att pojkars intressen styr i högre utsträckning än flickors, att pojkar får ett större talutrymme och att de får tillsägelser i en högre utsträckning. Hon tycks arbeta på en förskola där genusregimen i stort överensstämmer med den överordnade genusordningen där pojkighet (maskulinitet) ses som normen. Samtidigt får pojkar (som vi tidigare nämnt) fler tillsägelser när de bryter mot den givna samlingsnormen om att exempelvis sitta still och vänta på sin tur.

6 DISKUSSION

I diskussionen börjar vi med att diskutera vårt resultat utifrån den tidigare forskning vi presenterade i bakgrunden. Därefter följer en metoddiskussion där vi kritiskt granskar och diskuterar studien som helhet. Vi avslutar med att försöka dra slutsatser kring vårt resultat och ge förslag på fortsatt forskning.

6.1 Resultatdiskussion

I följande resultatdiskussion kommer vi använda och utgå från liknande rubriker som användes i resultatredovisningen. Vi kommer här diskutera vårt resultat utifrån den tidigare forskning vi presenterat i bakgrunden.

6.1.1 *Undervisningen i samlingen*

Majoriteten av de respondenter som svarade att de har en traditionell samling uppgav också att de använder samlingen till någon form av undervisning. Det är förstås mycket möjligt att respondenterna som inte explicit eller implicit beskrev undervisning i sin samling ändå bedriver undervisning i samlingen. De flesta som implicit eller explicit beskrev att de undervisade var legitimerade förskollärare. De legitimerade förskollärarna har ett särskilt ansvar i att se till att utbildningen bedrivs utifrån de mål som finns i läroplanen för förskolan (Lpfö18, 2018). Enligt Vargo m.fl. (2014) är en av förskollärarnas viktigaste uppgifter att undervisa barnen för att förbereda dem för att lyckas i skolan. Det kan vara en anledning till att förskollärarna i större mån pratar om undervisning än de övriga respondenterna. Pojkar har länge lyckats sämre i skolan än vad flickor har (Eidevald, 2009; Zimmerman, 2018) och det finns enligt Eidevald (2009) diskussioner om vad man i förskolan gör för att ändra på de olika förutsättningar som flickor och pojkar tycks ha för att lyckas i skolan. Om flickor och pojkar får olika möjligheter för att ta till sig undervisningen redan i förskolan innebär det i längden att någon av grupperna har sämre förutsättningar för att ta till sig undervisningen senare i skolan.

Att så många respondenter uppger att de undervisar i samlingen stämmer överens med det Emilson och Johansson (2013) skriver om samlingen som en symbol för den undervisning som sker i förskolan. Flera forskare (Davidsson, 2000; Emilson, 2007) menar även att utvecklingen går mot att samlingen får en allt mer skolförberedande funktion i förskolan. Det stämmer bra överens med den bild vi har fått från våra respondenters svar på enkäten. Sandberg och Ärlemalm-Hagsér (2011) menar att det finns en press på förskollärare att undervisa mer, exempelvis genom språkutvecklande övningar. Flera av respondenterna i vårt resultat beskrev att de använder sig av exempelvis sångsamlingar samt språklekar och andra språkstimulerande aktiviteter. De respondenter som uppgav att de använde samlingen till undervisning hade i snitt arbetat kortare tid i förskolan än det totala snittet av våra respondenter. Det tyder på att de som arbetat kortare tid i förskolan i högre grad använder sig av samlingen som undervisningssituation. Förskolan som institution har förändrats de senaste åren. Den har fått en förändrad läroplan och med det ett större fokus på

undervisning. Respondenterna som arbetat kortare tid i förskolan har troligtvis genomfört sin utbildning senare än de som arbetat en längre tid, vilket då eventuellt kan ha medfört att de är mer uppdaterade på nuvarande styrdokument.

Eidevald (2009) skriver också att en del förskolor inte har som huvudsyfte med samlingen att barnen ska träna på att sitta still och följa regler. Det tycks stämma överens med de 64% av våra respondenter som tyckte att ett tillåtande klimat var en av de tre viktigaste faktorerna för att ha möjlighet att tillgodogöra sig undervisningens innehåll i samlingen. Eidevald (2009) menar även att grundtanken med samlingen ofta är att den ska vara intressant och rolig för barnen. Det stämmer bra överens med respondenternas två andra mest frekvent svarade faktorer. De svarade att talutrymme (64%) och ett intressant innehåll (77%) var viktiga faktorer för att barnen skulle ha möjlighet att tillgodogöra sig innehållet i samlingen.

6.1.2 Undervisningens innehåll i samlingen

De flesta av våra respondenter svarade att de främst väljer innehåll till samlingen utifrån barnens behov och vad de ser att barnen visat intresse för. Majoriteten av respondenterna ansåg att flickors och pojkars intressen får styra i samlingen i lika stor utsträckning. Enligt Emilson och Johansson (2013) visar däremot forskning att flickor generellt har större inflytande över undervisningssituationer än vad pojkar har och Eide m.fl. (2012) menar att barnen sällan har särskilt mycket inflytande över samlingen över huvud taget. Våra respondenter visar därmed upp en bild som inte överensstämmer med den forskning vi har hittat. Samlingsnormen på respondenternas arbetsplatser kan mycket väl se annorlunda ut än på de som Eide m.fl. (2012) och Emilson och Johansson (2013) har observerat i sina studier.

Några respondenter har svarat att flickors eller pojkars intressen styr i högre utsträckning och tre av dem har även skrivit att en av de viktigaste faktorerna när de väljer innehåll till samlingen är "ett för barnen intressant innehåll". Eftersom det i Lpfö18 (2018) är tydligt beskrivet att det inte ska göras skillnad på flickor och pojkar i förskolan strider det mot styrdokumentet. Warin och Adriany (2017) menar att det finns en risk i dagens barncentrerade förskola att man lägger så stort fokus på att barnen ska få styra sin vardag och göra saker de är intresserade av att man missar att utmana barnens konstruerande av könsroller. Om respondenterna anser att ett intressant innehåll är viktigast, och inte är medvetna och reflekterar över farorna finns det en risk att flickor och pojkar får olika förutsättningar och inte utmanas i de traditionella könsrollerna.

De respondenter som arbetar med yngre barn uppgav i väldigt hög grad att ett intressant innehåll var det viktigaste för att barnen skulle kunna ta till sig innehållet i samlingen. Det kan bero på att det är av större vikt att lyckas fånga intresset hos de yngre barnen, för att samlingen ens ska vara möjlig att genomföra. De respondenter som arbetade på åldersintegrerade avdelningar uppgav istället att andra saker som tillåtande klimat, talutrymme och tydliga ramar var viktigast. Det är troligt att en samling på en åldersintegrerad avdelning ställer högre krav på att barnen vet vad som förväntas av dem (tydliga ramar). Det är möjligtvis även större skillnader mellan barnens intressen på en

åldersintegrerad avdelning, vilket innebär att det blir svårare att välja innehåll till samlingen utifrån barnens intressen.

6.1.3 Pojkars och flickors talutrymme och lika villkor

Omfattande forskning har visat att flickor och pojkar inte får samma förutsättningar i förskolan eller i samlingen (Eidevald, 2009; Emilson & Johansson, 2013; Sandberg & Ärlemalm-Hagsér, 2011; Warin och Adriany, 2017). Trots det har de flesta av våra respondenter svarat att de tycker att flickor och pojkar alltid eller nästan alltid deltar i samlingen på lika villkor. Det är förstås möjligt att just de förskolor där respondenterna arbetar ligger långt fram i likabehandlingsarbetet. Enligt Hedlin (2021) är dock en vanlig uppfattning att vi är mycket mer jämställda än vi faktiskt är. Några av respondenterna har uppgett att flickor och pojkar inte får lika stort talutrymme men menar ändå att barnen deltar på lika villkor i samlingen. Ändå menar de att talutrymmet är en av de viktigaste faktorerna för att barnen ska kunna ta till sig innehållet i samlingen. En respondent som arbetar med yngre barn uppgav däremot att flickor och pojkar sällan deltar på lika villkor i samlingen. Hon menar att pojkar får mer tillsägelser och mer talutrymme och att flickor följer regler i något större utsträckning än pojkar. Respondenten svarade att det viktigaste för samlingen är att ha tydliga ramar och ett intressant innehåll, men också att pojkars intressen styr innehållet i samlingen i högre grad än flickors. Hennes svar stämmer mer överens med den bild som Månsson (2011) och Emilson och Johansson (2013) har av hur flickor och pojkar är i förskolan än många av de andra respondenternas. Det skulle kunna tyda på att hon är mer medveten om normer och könsroller än många av de andra. Att pojkar ändå får sina intressen tillgodosedda i samlingen i högre grad skulle kunna tyda på att respondenten medvetet eller omedvetet upprätthåller traditionella könsroller.

Ett stort antal forskare är överens om att könsroller fortfarande förstärks och förmedlas i förskolan (Eidevald, 2009; Emilson & Johansson, 2013; Sandberg & Ärlemalm-Hagsér, 2011; Warin och Adriany, 2017), men många av respondenterna i vår undersökning har uppgett motsatsen. Hedlin (2021) argumenterar för att en vanlig uppfattning är att Sverige är ett väldigt jämställt land och att det inte görs någon skillnad på män och kvinnor här. Eidevald (2009) beskriver hur pedagoger i förskolan ibland kan vara könsblinda och tro att barnen behandlas lika trots att så inte är fallet. Det skulle kunna förklara varför majoriteten av våra respondents svar inte alls stämmer överens med den forskning vi har hittat om flickors och pojkars lika möjligheter i förskolan. De få respondenter som har svarat att flickor och pojkar sällan deltar på lika villkor har även svarat att flickor följer regler och ramar i något eller mycket större utsträckning. En av dem svarade även att pojkars intressen styr i högre utsträckning och att pojkar får mer talutrymme. Det skulle kunna vara så att de respondenterna har en mer realistisk bild av verkligheten.

6.1.4 Regler och ramar i samlingen

De flesta av respondenterna menade att flickor och pojkar följer regler och ramar i lika stor utsträckning och ungefär lika stor andel tyckte att flickor och pojkar får ungefär lika mycket verbala och fysiska tillsägelser. Eftersom vår enkät syftar till att synliggöra pedagogers

perspektiv på hur det ligger till i förskolan är resultatet inget facit på hur verkligheten ser ut. De flesta respondenternas uppfattning är dock att det inte finns några skillnader i hur flickor och pojkar följer regler och ramar i samlingen. Det stämmer inte överens med det som Hellman (2010) skriver, att normen för pojkar i samlingen är att vara busigare och att inte följa regler i lika stor utsträckning som flickor. Även Emilson och Johansson (2013) skriver i sin artikel om barns deltagande i samlingen att pojkar i allmänhet tar mer plats och får mer uppmärksamhet. Hellman (2010) menar också att pojkar i regel får mer uppmärksamhet än flickor i samlingen i form av tillsägelser och tillrättavisningar vilket de flesta av våra respondenter inte tycks hålla med om. Ungefär en tredjedel av respondenterna (32%) uppgav att flickor följer regler och ramar i en större omfattning än pojkar. Ungefär lika stor andel av respondenterna ansåg att pojkar får tillsägelser i större utsträckning än flickor. Det stämmer bättre överens med den forskning vi har hittat som visar att normen i samlingen är att pojkar följer regler och ramar i lägre utsträckning än flickor.

6.1.5 Tillsägelser i samlingen

Vi anser att det är rimligt när respondenterna är konsekventa och svarar att pojkar får fler tillsägelser om de även svarat att de ej följer ramar och regler i samma utsträckning. I resultatet har vi dock kunnat utläsa att flera av respondenterna har uppgett att flickor och pojkar följer regler och ramar i samma utsträckning men att de (antingen pojkar eller flickor) trots det får tillsägelser i en större omfattning. Om pojkar får mer tillsägelser trots att de följer ramar och regler i samma utsträckning som flickorna finns det en skillnad i bemötandet av flickor och pojkar. Det går emot Lpfö18 (2018) där det står att förskolan aktivt och medvetet ska främja alla barns lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. I förskolan är normen i allmänhet att pojkar syns och hörs mest, men i undervisningssituationer är feminina egenskaper som att sitta still och följa regler eftertraktade (Emilson och Johansson, 2013). Det kan innebära att även om pojkar syns och hörs mycket består uppmärksamheten de får i samlingen till största delen av tillsägelser.

En av respondenterna svarade till exempel att pojkarna får mer tillsägelser, trots att hon även uppgav att flickor och pojkar följer regler och ramar i samma utsträckning. Hon förklarade det genom att beskriva hur alla pojkar utom en i hennes barngrupp hade diagnos med koncentrationssvårigheter och därför fick mer uppmärksamhet i samlingen. Det går att ställa sig frågan om de verkligen får förutsättningar att lyckas om de ändå mottar tillsägelser i en större omfattning. En person som har en diagnos med koncentrationssvårigheter får rimligtvis svårare att sitta still och följa samlingens normer än en person utan liknande diagnos. En annan fundering vi får rör *varför* det skiljer sig avseende tillsägelser om flickor och pojkar följer regler och ramar i samma utsträckning. Om pojkar följer samlingens regler och ramar, men ändå får tillsägelser i högre utsträckning borde det innebära att pojkar får tillsägelser utan att det finns någon grund för det. Samma respondent svarade också att flickornas intressen styr i något högre utsträckning och förklarade det med att flickorna är väldigt drivande och säljer in sina idéer så att pojkarna också vill delta. Den respondenten gör tydlig skillnad på flickor och pojkar och tycks till skillnad från många av de andra respondenterna vara åtminstone delvis medveten om att hon gör det. En respondent har svarat att pojkars intressen styr i högre utsträckning, att pojkar får ett större talutrymme och

att pojkar får tillsägelser i högre utsträckning. Den respondenten tycks arbeta på en förskola där flickor och pojkar som Sandberg och Ärlemalm-Hagsér (2011) uttrycker det, behandlas och bemöts som olika kategorier. Emilson och Johansson (2013) skriver att feminina egenskaper är önskvärdt i undervisningssituationer vilket kan förklara varför pojkar i högre utsträckning får tillsägelser där enligt respondenten.

6.2 Metoddiskussion

I metoddiskussionen för vi en diskussion kring de styrkor och svagheter vår uppsats visat gällande urval, bortfall, enkätens utformning och vår analysmetod. Vi för även en diskussion kring studiens kvalitet.

6.2.1 Metodval och urval

Statistikmyndigheten SCB (2016) skriver att kvantitativa undersökningar kan ge en bristfällig bild om det man vill undersöka är komplext. De menar att kvantitativa undersökningar synliggör det som går att mäta med statistik, men att det är lätt att missa annan, djupare kunskap. I efterhand skulle en bättre metod för att besvara vårt syfte ha varit semistrukturerade och djupgående intervjuer med pedagogerna eller möjligen en kombination av enkäter och intervjuer. Vår initiala tanke var att distribuera enkäten till alla verksamma pedagoger i en kommun via e-post till förskolornas rektorer. Det genererade inte tillräckligt många svar, och vi blev därför tvungna att byta urvalsstrategi under arbetets gång. Vi sände ut vår förfrågan om deltagande under påskveckan, när många som arbetar på förskolan är lediga. Vi fick flera automatiska e-postsvar som meddelade att personen var på semester och skulle återkomma veckan därpå. Trost och Hultåker (2016) menar att människor har en lägre benägenhet att svara på webbenkäter, då det är lätt för att glömma bort ett redan öppnat e-postmeddelande. En möjlig förklaring till att vi fick så få svar kan vara att de öppnade e-postmeddelandet under sin ledighet, och sedan glömde vidarebefordra det när de var tillbaka på arbetet.

En nackdel med webbenkäter jämfört med gruppenkäter är också att det är svårt att ha kontroll över vem som besvarar enkäten. Det finns en risk att någon som besvarar enkäten inte gör det sanningsenligt eller på allvar. Ytterligare en risk kan vara att en person (omedvetet eller medvetet) besvarar enkäten flera gånger. Vi bedömer att den risken ökade när vi behövde frångå vår ursprungliga urvalsstrategi. Dock är alla de grupper vi slutligen publicerade enkäten i inriktade på förskolan och dess verksamhet. Vi bedömer därför att de respondenter som har svarat troligtvis inte har gjort det med tvivelaktiga avsikter.

6.2.2 Bortfall och enkätens utformning

Av de 111 personer som öppnade vår enkät var det 57 personer som kastade den utan att göra färdigt. Det är möjligt att enkätens utformning och längd kan ha skapat det Bryman (2018) kallar för "enkättrötthet", vilket gjort att respondenterna inte orkat eller velat göra färdigt. Enligt Bryman (2018) finns det forskning som tyder på att en strävan efter att minska

bortfallet inte nödvändigtvis genererar data med bra kvalitet. Bryman (2018) menar också att ett stort bortfall inte spelar någon större roll om man har ett bekvämlighetsurval. Därmed borde vårt relativt stora bortfall inte vara ett problem. Totalt besvarade 54 personer enkäten. När vi hade sammanställt all data gjorde vi bedömningen att två av enkäterna behövde uteslutas från resultatet då svaren föreföll vara motsägelsefulla och orimliga. Det tyder på att vi möjligen kunde ha förtydligat enkätens frågor ytterligare. På tre av frågorna fick vi även ett internt bortfall (Ejlertsson, 2019; Trost & Hultåker, 2016) på en respondent per fråga. Det innebär att 52 personer besvarade enkäten, men att varje fråga har besvarats olika många gånger. Vi har löpande redovisat det interna bortfallet i vårt resultat. Vi kan inte se något som tyder på att bortfallet skedde på grund av frågornas utformning eller att de skulle vara av särskilt känslig karaktär.

Vid utformandet av enkäten skedde ett misstag på fråga 16, vilket gjorde att respondenterna kunde välja ett obegränsat antal alternativ. Enligt instruktionerna skulle respondenterna välja 1–3 alternativ, vilket de flesta gjorde. Några av dem valde fler än tre alternativ. Det kan ha medfört att resultatet visat en något felaktig bild av vad respondenterna ansåg vara allra viktigast. I inledningen av enkäten skrev vi också att det skulle finnas en ruta i slutet för att fylla i egna tankar. Den sista frågan, som var en fritextfråga lyder dock: *“Har du något att tillägga till föregående fråga?”* och vi missade att ha med en fråga enbart för övriga egna tankar. Flera av respondenterna har ändå tagit möjligheten att på sista frågan fylla i information som rör enkäten i stort och inte enbart gett respons på fråga 16. För att få ökad förståelse av respondenternas tankar och hur de menade hade det varit fördelaktigt om vi hade haft fler rutor för fritextsvar där respondenterna haft möjlighet att förtydliga och motivera sina svar.

6.2.3 Sammanställning av data och analysmetod

Det hade varit bra om vi hade använt oss av ett annat verktyg, exempelvis Google forms, för att slippa överföra all data manuellt till Excel. Survio.com var svårarbetat och medförde onödigt extraarbete. Vi kunde vid sammanställningen av resultatet se att det hade underlättat om vi hade ställt frågan om ålder på barnen på avdelningarna på ett annat sätt. Kanske hade det blivit enklare att analysera resultatet om vi hade haft fasta svarsalternativ som yngre, äldre eller åldersintegrerad barngrupp.

När vi analyserade vår insamlade data insåg vi att respondenterna ibland sa emot sig själva, exempelvis när de uppgav att flickor och pojkar deltar på lika villkor i samlingen samtidigt som de svarade att någon av grupperna fick större talutrymme. Eventuellt hade resultatet kunnat se annorlunda ut om vi hade bytt ordning på frågorna för att låta frågan om lika villkor komma senare i enkäten. Då hade respondenterna haft större möjlighet att reflektera över frågorna om talutrymme, tillsägelser samt regler och ramar, innan de svarade på om flickor och pojkar ges lika villkor. Bryman (2018) menar att respondenter har en tendens att ge svar som överensstämmer med den socialt önskade normen, ett problem han kallar för social önskvärdhet. Det är möjligt att det kan ha varit en bidragande orsak till att vi fått det resultat vi har fått, att pedagogerna inte ville ge svar som de själva kände var “fel” utifrån normen.

6.2.4 Studiens kvalitet

Enligt Bryman (2018) anger en studies validitet huruvida man faktiskt mäter det man har avsett att mäta. Syftet med vår studie var att synliggöra pedagogers perspektiv på pojkars och flickors lika möjligheter att tillgodogöra sig undervisningen i en traditionell samling. Vi har utformat och bearbetat enkätens frågor och svarsalternativ för att säkerställa studiens validitet. Vi formulerade en pilotenkät som våra kurskamrater fick besvara för att vi skulle ha möjlighet att upptäcka eventuella problem med frågorna och svarsalternativen, samt se att respondenterna gav oss svar på vårt syfte. Vår handledare har godkänt enkäten innan den publicerades. Bryman (2018) skriver att reliabilitet handlar om en studies pålitlighet och tillförlitlighet. Enkät som metod innebär att respondenterna besvarar frågorna utan påverkan från oss som har utformat den. Det betyder att respondenterna skulle lämna liknande svar om enkäten gjordes om med samma grupp respondenter. Vi har i så stor utsträckning som möjligt beskrivit vårt tillvägagångssätt och motiverat de val vi har gjort. Vår målsättning har varit att vara så objektiva som möjligt, även om vi aldrig kan vara helt neutrala.

6.3 Slutsatser och förslag till fortsatta studier

Syftet med vår studie var att synliggöra pedagogers perspektiv på pojkars och flickors lika möjligheter att tillgodogöra sig undervisningen i en traditionell samling. För att uppnå vårt syfte hade vi hjälp av tre frågeställningar som berörde: undervisning i samlingen, vad som är viktigt för att barnen ska få möjlighet att tillgodogöra sig undervisningen samt vilka likheter och skillnader som pedagogerna beskriver mellan pojkar och flickor i samlingen. De slutsatser vi har kunnat dra är att respondenterna till stor del använde samlingen till undervisning. Vi har sett att respondenterna främst beskriver att de utformar samlingen utifrån läroplanen samt barnens behov och intressen. Respondenterna beskrev att de tre viktigaste faktorerna för att barnen skulle kunna ta till sig innehållet i samlingen var ett intressant innehåll, talutrymme och ett tillåtande klimat. I motsats till det rådande forskningsfältet uppgav majoriteten av respondenterna att pojkars och flickors intressen styr samlingens innehåll i lika stor utsträckning. Några respondenters svar avvek dock, exempelvis en person som uppgav att ”Flickorna är väldigt drivande och säljer in sina idéer så att pojkarna gillar dem och vill delta”. Respondenten menade att flickornas intressen därigenom styrde i högre utsträckning än pojkarnas. Vi upplever att vi har kunnat se en tendens till att de respondenter som arbetat en kortare tid i förskolan är mer benägna att se och erkänna att det finns skillnader mellan pojkars och flickors möjligheter att tillgodogöra sig undervisningens innehåll i samlingen.

Utifrån den forskning vi läst hade vi förväntat oss att vårt resultat skulle visa på stora skillnader mellan flickors och pojkars möjligheter att tillgodogöra sig undervisningens innehåll i samlingen. Vi har dock inte kunnat utläsa några större skillnader i de svar respondenterna uppgett. Det kan finnas flera skäl till att vårt resultat inte överensstämmer med den samlade forskningen. En möjlig förklaring kan vara att respondenterna själva inte ser eller förstår att de gör skillnad på pojkar och flickor, något som Eidevald (2009) i sin avhandling har påvisat ofta sker. Även om de själva har insikt kan det också vara svårt att

erkänna det – både för sig själv och andra. Det förefaller dock vara orimligt att just de personer som besvarat vår enkät skulle svara annorlunda än den samlade forskningen.

Samlingen är en väldigt liten del av förskolans verksamhet och vår undersökning har berört en liten population. Eftersom det finns statistik på att flickor klarar sig bättre i skolan än pojkar (Skolverket, 2006, 2020) anser vi att mer forskning ändå behövs för att kunna se hur det ligger till i förskolan. Då forskning visar att det finns skillnader i hur flickor och pojkar bemöts i förskolan (Eidevald, 2009; Emilson & Johansson, 2013; Sandberg & Ärlemalm-Hagsér, 2011; Warin och Adriany, 2017) verkar det osannolikt att samlingen skulle vara ett undantag. Det här är ett viktigt forskningsfält, och vi ser att det finns utrymme för flera olika studier. Främst skulle det vara intressant att komplettera med observationer av hur pedagogerna faktiskt agerar i samlingen, då exempelvis Eidevalds (2009) forskning visat att vi gör skillnad mellan pojkar och flickor trots att vi själva inte är medvetna om det. Det skulle också vara intressant att göra en kvalitativ studie med djupgående intervjuer tillsammans med den observerade personalen. Som slutord vill vi säga: om vi vill att flickor och pojkar ska få samma möjligheter att prestera i skolan måste vi i högre grad bli medvetna om, och arbeta för att flickor och pojkar ska få lika villkor redan i förskolan.

REFERENSLISTA

- Agnafors, M., & Levinsson, M. (2019). *Att tänka uppsats: det vetenskapliga arbetets grundstruktur*. Gleerups
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder* (3 uppl.). Liber
- Davidsson, B. (2000). *Samlingen – en symbol för integration mellan förskola och grundskola* (Rapport från Institutionen för pedagogik, 8:2000). Institutionen för pedagogik, Högskolan i Borås. <http://hdl.handle.net/2320/2213>
- Eide, B., Os, E., & Pramling Samuelsson, I. (2012). Små barns medverknin g i samlingsstunder. *Nordisk barnehageforskning*, 5(4), 1–21. <https://doi.org/10.7577/nbf.320>
- Eidevald, C. (2009). *Det finns inga tjejbestämmare – att förstå kön som position i förskolans vardagsrutiner och lek* (School of Education and Communication, 4) [Doktorsavhandling, Jönköping University]. DiVA <http://hj.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A158528>
- Ejlertsson, G. (2019). *Enkäten i praktiken: En handbok i enkätmetodik* (4 uppl.). Studentlitteratur
- Emilson, A. (2007). Young children's influence in preschool. *International Journal of Early Childhood*, 39(1), 11–38. <https://doi.org/10.1007/BF03165946>
- Emilson, A., & Johansson, E. (2013). Participation and gender in circle-time situations in preschool. *International Journal of Early Years Education*, 21(1), 56–69. <https://doi.org/10.1080/09669760.2013.771323>
- Hedlin, M. (2021). *Lilla genushäftet 3.0: Om genus och skolans jämställdhetsmål*. Linnéuniversitetet
- Hellman, A. (2010). *Kan batman vara rosa? Förhandlingar om pojkighet och normalitet på en förskola* (Gothenburg Studies in Educational Science, 299) [Doktorsavhandling, Göteborgs universitet]. GUPEA <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/22776>
- Läroplan för förskolan: Lpfö 18*. (2018). Skolverket. <https://www.skolverket.se/getFile?file=4001>
- Månsson, A. (2011). Becoming a Preschool Child: Subjectification in Toddlers During Their Introduction to Preschool, from a Gender Perspective. *International Journal of Early Childhood*, 43(1), 7–22. <https://doi.org/10.1007/s13158-010-0022-6>
- Rubinstein Reich, L. (1996). *Samling i förskolan*. Studentlitteratur.
- Sandberg, A., & Ärlemalm-Hagsér, E. (2011). The Swedish National Curriculum: Play and Learning with Fundamental Values in Focus. *Australasian Journal of Early Childhood*, 36(1), 44–50. <https://doi.org/10.1177/183693911103600108>

- Skolverket. (2006). *Könsskillnader i målpuppfyllelse och utbildningsval*.
<https://www.skolverket.se/publikationer?id=1653>
- Skolverket. (2020). *Slutbetyg i grundskolan våren 2020*.
<https://www.skolverket.se/download/18.22df6cdd172a07d4e642228/1600768070605/pdf7301.pdf>
- Statistikmyndigheten SCB. (2016). *Frågor och svar – om frågekonstruktion i enkät och intervjuundersökningar*.
https://www.scb.se/contentassets/c6dd18d66ab240e89d674ce728e4145f/ov9999_2016a01_br_x08br1601.pdf
- Trost, J., & Hultåker, O. (2016). *Enkätboken* (5 uppl.). Studentlitteratur.
- Vargo, K. K., Heal, A. N., Epperley, K., & Kooistra, E. (2014). The Effects of a Multiple Schedule Plus Rules on Hand Raising During Circle Time in Preschool Classrooms. *Journal of Behavioral Education* 2014(23), 326–343.
<http://dx.doi.org/10.1007/s10864-014-9199-3>
- Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningsssed*. [https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-
rapporter/2017-08-29-god-forskningsssed.html](https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2017-08-29-god-forskningsssed.html)
- Warin, J., & Adriany, V. (2017). Gender flexible pedagogy in early childhood education. *Journal of Gender Studies*, 26(4), 375–386.
<http://dx.doi.org/10.1080/09589236.2015.1105738>
- Zimmerman, F. (2018). *Det tillåtande och det begränsande: en studie om pojkars syn på studier och ungdomars normer kring maskulinitet* (Gothenburg Studies in Educational Sciences, 412) [Doktorsavhandling, Göteborgs universitet]. DiVA
<http://hb.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1191858&dswid=-2592>
- Åberg-Bengtsson, L., & Pramling, N. (2020). Data att räkna med - om att använda siffermaterial i ett vetenskapligt uppsatsarbete. I A. Åkerblom, A. Hellman, & N. Pramling (Red.), *Metodologi: för studier i, om och med förskolan* (s. 185–204). Gleerups

BILAGA A: ENKÄTFRÅGOR INKLUSIVE MISSIV

Välkommen!

Vi är två studenter vid namn Magdalena och Erika som läser den sjunde och sista terminen på Förskolläraryrket vid Mälardalens universitet. Vårt syfte med den här studien är att undersöka pedagogers syn på pojkars och flickors lika möjligheter att tillgodogöra sig undervisningen i en traditionell samling. Enligt läroplanen för förskolan (Lpfö18) ska vi som pedagoger bemöta barnen likvärdigt oavsett könstillhörighet. Vår tanke är att samla in enkätsvar från pedagoger för att kunna synliggöra deras tankar om vilka faktorer som möjliggör att barnen kan tillgodogöra sig undervisningen i samlingen. Vår insamlade data kommer sedan analyseras utifrån ett genusperspektiv.

För att kunna genomföra vår undersökning önskar vi att du som verksam pedagog i förskolan besvarar vår enkät. Den består av 17 frågor och tar mindre än tio minuter att genomföra. Ditt deltagande i undersökningen är anonymt, vilket innebär att vi inte kan se vem som har besvarat enkäten. Vårt material kommer därför vara helt anonymiserat och inte innehålla någon information som kan kopplas samman med dig som pedagog eller förskolan du arbetar på. Ditt deltagande i undersökningen är helt frivilligt. Du har rätten att när som helst under datainsamlingen avbryta ditt deltagande utan närmare motivering och utan några negativa konsekvenser för dig. Efter godkänt arbete kommer allt insamlat material att förstöras. Undersökningen kommer att presenteras i form av en uppsats vid Mälardalens universitet som i sin slutversion läggs ut på databasen Diva.

Om du har några synpunkter på undersökningen, frågornas utformning eller något annat har du möjlighet att delge dem i slutet av enkäten. Du kan också kontakta någon av oss eller vår handledare genom att ringa eller mejla. Tack på förhand!

Med vänliga hälsningar

Magdalena Bergman

E-post: [REDACTED]

Telefonnummer: [REDACTED]

Erika Bodin

E-post: [REDACTED]

Telefonnummer: [REDACTED]

Handledare Bengt Nilsson

E-post: [REDACTED]

Telefonnummer: [REDACTED]

[Knapp: Starta enkäten]

Sida 1

1. Vad identifierar du dig som? *
 - a) Man
 - b) Kvinna
 - c) Annat/vill inte svara
2. Hur gammal är du? *
 - a) Yngre än 20 år
 - b) 20–29
 - c) 30–39
 - d) 40–49
 - e) 50–59
 - f) 60 år eller äldre
3. Vilken yrkesroll har du? *
 - a) Barnskötare utan utbildning
 - b) Barnskötare
 - c) Obehörig förskollärare
 - d) Legitimerad förskollärare
 - e) Annan...
4. Hur länge har du arbetat i förskolan? *
 - a) [Fritextsvar]

Sida 2

5. Hur gamla är barnen på den avdelning där du arbetar just nu?
 - a) [Fritextsvar]
6. Har ni en traditionell samling på er avdelning?
Med det avser vi en samling där en pedagog samlar och leder en grupp barn i en gemensam aktivitet, ofta i cirkel. *
 - a) Ja
 - b) Nej

Om du svarade nej på fråga 6 kan du gå vidare till fråga 16

7. Vilken tid på dagen har ni främst samling?
Om ni har flera samlingar får du gärna skriva med alla.
a) [Fritextsvar]
8. Hur har ni utformat er samling? Vad är syftet med den?
Hur har ni exempelvis valt tidpunkt, plats/miljö och ämnesinnehåll?
a) [Fritextsvar]
9. Hur väljer ni innehåll till samlingen?
Du kan välja flera alternativ
a) Baserat på vår arbetsplan
b) Utifrån något vi sett att barnen visat intresse för
c) Utifrån något som barnen har uttryckt att de har ett intresse för
d) Utifrån våra intressen som pedagoger
e) Utifrån de behov vi ser i barngruppen
f) Utifrån läroplanen
g) Annat...
10. Om du uttryckt att ni väljer innehåll utifrån barnens intressen och/eller behov:
Upplever du att flickors och pojkars intressen får styra i samma utsträckning?
Försök tänka på gruppnivå, ej individnivå
a) Nej, flickors intressen styr i en mycket högre utsträckning
b) Nej, flickors intressen styr i en något högre utsträckning
c) Ja, flickors och pojkars intressen styr i samma utsträckning
d) Nej, pojkars intressen styr i en något högre utsträckning
e) Nej, pojkars intressen styr i en mycket högre utsträckning
11. Upplever du att flickor och pojkar deltar på lika villkor i samlingen?
Försök tänk på gruppnivå, ej individnivå
a) Ja, alltid
b) Ja, oftast
c) Nej, sällan
d) Nej, aldrig

12. Upplever du att flickor och pojkar får verbala tillsägelser och tillrättavisningar i lika stor utsträckning i samlingen?

Det kan röra sig om exempelvis ett "Sätt dig ner Gun" eller "Vänta på din tur Lars".
Försök tänka på gruppnivå, ej individnivå

- a) Nej, flickor får verbala tillsägelser och tillrättavisningar i en mycket större utsträckning
- b) Nej, flickor får verbala tillsägelser och tillrättavisningar i en något större utsträckning
- c) Ja, de får verbala tillsägelser och tillrättavisningar i lika stor utsträckning
- d) Nej, pojkar får verbala tillsägelser och tillrättavisningar i en något större utsträckning
- e) Nej, pojkar får verbala tillsägelser och tillrättavisningar i en mycket större utsträckning

13. Upplever du att flickor och pojkar får fysiska tillsägelser och tillrättavisningar i lika stor utsträckning i samlingen?

Det kan röra sig om exempelvis en hand på axeln, ett lyft tillbaka in i samlingen eller att barnet placeras i en pedagogs knä. Försök tänka på gruppnivå, ej individnivå.

- a) Nej, flickor får fysiska tillsägelser och tillrättavisningar i en mycket större utsträckning
- b) Nej, flickor får fysiska tillsägelser och tillrättavisningar i en något större utsträckning
- c) Ja, de får fysiska tillsägelser och tillrättavisningar i lika stor utsträckning
- d) Nej, pojkar får fysiska tillsägelser och tillrättavisningar i en något större utsträckning
- e) Nej, pojkar får fysiska tillsägelser och tillrättavisningar i en mycket större utsträckning

14. Upplever du att flickor och pojkar får lika stort talutrymme i samlingen?

Med det menar vi möjlighet att få komma till tals. Försök tänka på gruppnivå, ej individnivå.

- a) Ja, alltid
- b) Ja, oftast
- c) Nej, pojkar får mer talutrymme
- d) Nej, flickor får mer talutrymme

15. Upplever du att flickor och pojkar följer de regler och ramar som finns i samlingen i samma utsträckning?

Exempelvis att sitta still, räckta upp handen, vara tyst. Försök tänka på gruppnivå, ej individnivå.

- a) Nej, flickor följer regler och ramar i en mycket större utsträckning än pojkar
- b) Nej, flickor följer regler och ramar i en något större utsträckning än pojkar
- c) Ja, de följer regler och ramar i samma utsträckning
- d) Nej, pojkar följer regler och ramar i en något större utsträckning än flickor
- e) Nej, pojkar följer regler och ramar i en mycket större utsträckning än flickor

Sida 3

16. Vilka av följande faktorer ser du som viktigast för att barnen ska ha möjlighet att tillgodogöra sig undervisningens innehåll i samlingen? *

Du kan välja ett till tre svarsalternativ

- a) Talutrymme (barnen har möjlighet att komma till tals)
 - b) Tydliga ramar (barnen vet vad som förväntas av dem)
 - c) Ett (för barnen) intressant innehåll
 - d) Ett tillåtande klimat (möjlighet att frångå samlingens ramar)
 - e) En tyst miljö (kompisarna runtomkring är tysta och lyssnar)
 - f) Frivilligt deltagande (barnen väljer själva om de vill vara med på samlingen eller leka i ett annat rum)
 - g) Bestämda platser för barnen
17. Har du något att tillägga till föregående fråga?

Tycker du exempelvis att något svar är oviktigt eller extra viktigt?

- a) [Fritextsvar]

* = obligatorisk fråga

BILAGA B: FÖLJEBREV 1

Vi är två studenter vid namn Magdalena och Erika som läser den sjunde och sista terminen på Förskolläraryrket vid Mälardalens universitet. Vi ska nu skriva vår C-uppsats och har valt ämnet *Pedagogers syn på samling*, vilket vi sedan kommer analysera utifrån ett genusperspektiv. Genom att samla in enkätsvar från pedagoger vill vi synliggöra deras syn på faktorer som möjliggör att barnen kan tillgodogöra sig undervisningen i samlingen. Vår enkät består av 17 frågor och tar under tio minuter att besvara. Enkätundersökningen är helt anonym och kan inte kopplas till vare sig någon individ eller förskola.

Länk till enkätundersökningen: [REDACTED]

Vår önskan är att du som rektor vidarebefordrar detta mejl till pedagogerna inom din enhet/dina enheter. Om du har några frågor är du välkommen att kontakta någon av oss eller vår handledare. Tack på förhand!

Med vänliga hälsningar

Magdalena Bergman

E-post: [REDACTED]

Telefonnummer: [REDACTED]

Erika Bodin

E-post: [REDACTED]

Telefonnummer: [REDACTED]

Handledare

Bengt Nilsson

E-post: [REDACTED]

Telefonnummer: [REDACTED]

BILAGA C: PÅMINNELSE FÖLJEBREV 1

Hejsan!

Vi skickade ut en förfrågan strax innan påsk med en önskan om att vidarebefordra vår enkät till era anställda. Om ni har gjort det kan ni självfallet bortse från den här påminnelsen. Om ni inte har vidarebefordrat enkäten skulle vi verkligen uppskatta att ni tog er tid att göra det, då vi ännu saknar tillräckligt stort underlag för vår studie. Vi bifogar vårt första mejl här nedanför. Stort tack på förhand!

Vi är två studenter vid namn Magdalena och Erika som läser den sjunde och sista terminen på Förskolläraryrket vid Mälardalens universitet. Vi ska nu skriva vår C-uppsats och har valt ämnet *Pedagogers syn på samling*, vilket vi sedan kommer analysera utifrån ett genusperspektiv. Genom att samla in enkätsvar från pedagoger vill vi synliggöra deras syn på faktorer som möjliggör att barnen kan tillgodogöra sig undervisningen i samlingsenheten. Vår enkät består av 17 frågor och tar under tio minuter att besvara. Enkätundersökningen är helt anonym och kan inte kopplas till vare sig någon individ eller förskola.

Länk till enkätundersökningen: [REDACTED]

Vår önskan är att du som rektor vidarebefordrar detta mejl till pedagogerna inom din enhet/dina enheter. Om du har några frågor är du välkommen att kontakta någon av oss eller vår handledare. Tack på förhand!

Med vänliga hälsningar

Magdalena Bergman

E-post: [REDACTED]
Telefonnummer: [REDACTED]

Erika Bodin

E-post: [REDACTED]
Telefonnummer: [REDACTED]

Handledare
Bengt Nilsson

E-post: [REDACTED]
Telefonnummer: [REDACTED]

BILAGA D: FÖLJEBREV 2

Hej.

Vi är två studenter vid namn Magdalena och Erika som läser den sjunde och sista terminen på Förskolläraryrket vid Mälardalens universitet. Vi ska nu skriva vår C-uppsats och har valt ämnet Pedagogers syn på samling, vilket vi sedan kommer analysera utifrån ett genusperspektiv. Genom att samla in enkätsvar från pedagoger vill vi synliggöra deras syn på faktorer som möjliggör att barnen kan tillgodogöra sig undervisningen i samlingen. Vår enkät består av 17 frågor och tar under tio minuter att besvara. Enkätundersökningen är helt anonym och kan inte kopplas till vare sig någon individ eller förskola.

Länk till enkätundersökningen: [REDACTED]

Vår önskan är att du som arbetar i barngrupp besvarar enkäten. Om du har några frågor är du välkommen att kontakta någon av oss eller vår handledare.

Tack på förhand!

Med vänliga hälsningar

Magdalena Bergman E-post: [REDACTED]

Telefonnummer: [REDACTED]

Erika Bodin E-post: [REDACTED]

Telefonnummer: [REDACTED]

Handledare Bengt Nilsson E-post: [REDACTED]

Telefonnummer: [REDACTED]

BILAGA E: ORIGINALCITAT PRESENTERADE I NUMMERORDNING

- #4 “Att lyssna in och matcha dagsformen är viktigt. Om barnen har myror i rumpan blir det inte en tjatsamlibg utan ett en ”upp och studsa” samling.”
- #14 “Vi arbetar just nu med språk och matematik så våra samlingar har mycket fokus på babblarna och deras böcker som vi skapar sagolådor till. Och mycket sångsamlingar för språkutveckling”
- #19 “I samlingen vill jag se barnens engagemang, nyfikenhet och glädje. En samling kan ske när som helst på dagen. I mindre eller spontana grupper. Men bakom ligger en välplanerad undervisning som grund. Den har spår av barnens intresse, inflytande och behon”
- #46 “I min barngrupp har alla pojkar utom 1 diagnos med koncentrations svårigheter, vilket gör att de tyvärr får mer uppmärksamhet i samlingen. Men de får även förutsättningar att lyckas. Flickorna är väldigt drivande och säljer in sina idéer så att pojkarna gillar dem och vill delta”

Box 883, 721 23 Västerås **Tfn:** 021-10 13 00
Box 325, 631 05 Eskilstuna **Tfn:** 016-15 36 00
E-post: info@mdh.se **Webb:** www.mdu.se